

Samvirke

NR. 19, 1957
1. NOVEMBER

Fire skilling ud af hver to-mark

Enhver kender sikkert fra historien Corfitz Ulfeldt, der i otte år beklædte posten som Danmarks rigshovmester. En af hans opgaver var at overvåge den danske møntslagning, og på denne høje post skabte han sig i årenes løb mange uvenner, som i kraft af deres store indflydelse tilsidst kom ham til livs og fik ham dømt – nogle mener med urette!

Ulfeldt var på dette tidspunkt rejst fra landet og måtte som følge heraf dømmes „in absentia“. Undersøgelserne godtgjorde, at han havde slået, det man kaldte „slet mønt“, hvilket vil sige, at mønterne ikke indeholdt den metalværdi, som de skulle. Det påstodes, at han skulle have tilvendt sig 4 skilling ud af hvert 2-markstykke, et bedrageri, som sammen med andre pengetransaktioner beløb sig til mindst 1 million rigsdaler.

Statens pengevæsen var på den tid præget af tilfældigheder. Kontrollen med pengemidlerne var for det meste i hænderne på enkeltpersoner, og landets økonomiske ve og vel afhang i høj grad af netop disse personers vilje og evne til at økonomisere.

Nu til dags er der mange om ansvaret, men om dette

forhold så har skabt mere tilfredshed med statens finanser hos borgerne, er en anden sag. Sikkert er det derimod, at den almindelige tilfredshed hos det enkelte menneske vil vokse i samme grad, som vedkommende lærer at styre sine egne finanser – lærer at økonomisere!

Vi skal gerne indrømme, at det kan være vanskeligt at få pengene til at slå til. Udgifterne er store for os allesammen, men det er dog heldigvis stadig sådan, at der kan blive penge til overs på budgettet, således at man kan sætte lidt til side.

Så vil De måske spørge: – Hvordan får jeg så mest ud af mine sparepenge?

Dertil svarer vi: – Hvis De sætter Deres penge ind på en bankbog i Andelsbanken, får De endog meget fine muligheder for en god pengeanbringelse. Vi har flere forskellige kontoformer, alt efter formålet, og vi kan vejlede Dem, så De får netop den konto, som passer til Deres formål.

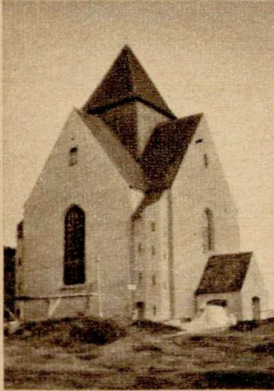
Kom derfor ind i Andelsbanken – hellere i dag end i morgen, og husk: Intet beløb er for lille til at påbegynde en opsparing i Andelsbanken!

ANDELSBANKEN

LANDET RUNDT

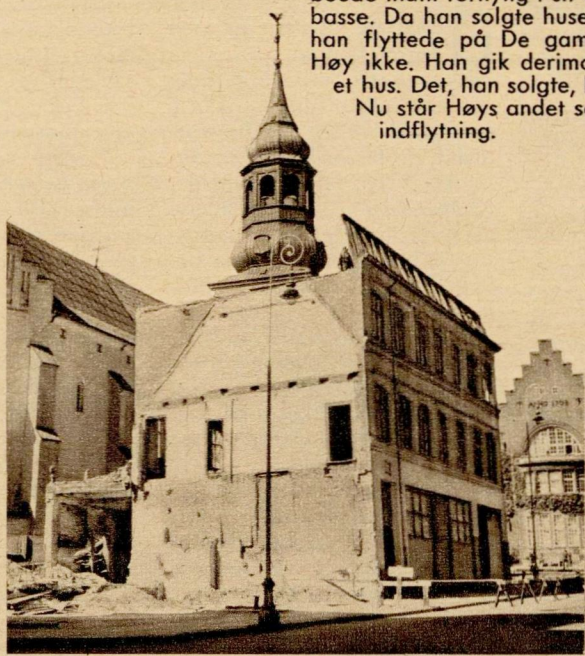

TVILLING FAR TRILLINGER. Den lykkelige mor her med sine trillinger er fru Margrethe Christensen, gift med snedker Arne Christensen, Silkeborg. Trillingerne, som trives godt, kom til verden på Silkeborg central-sygehus. Moderen, der også befinder sig godt, er selv tvilling, og hun har iøvrigt 2 sæt tvillingsøstre. Trillingerne er 2 drenge plus en pige på ialt 7,1 kg.

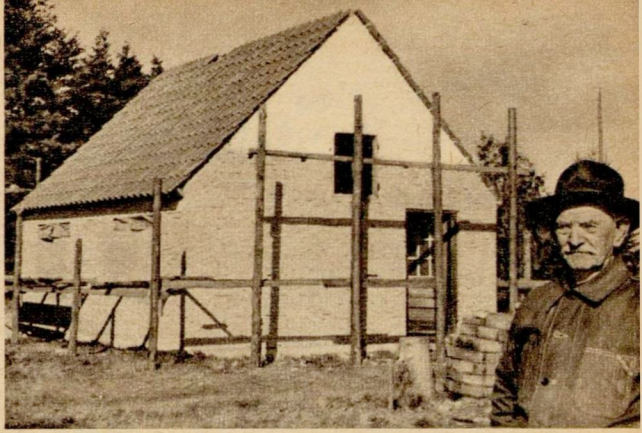

NYT FOX-MAGASIN. - På øen Mors, Limfjordens perle, åbnedes forleden et nyt Fox-skomagasin. Den nye forretning, som ses herunder, er placeret på Algade, det bedste strøg i øens hovedby, Nykøbing. Hidtil har Fox-Magasinet i denne by haft til huse i lejede lokaler på Kirketorvet, men nu placeres det i Fox-Magasinet og brugsforeningsbevejgelsens egen bygning.

BUDOLFI KIRKE DUKKER FREM. Domkirken i Ålborg, den ærværdige Budolfi, har gennem mange år været delvis skjult af omliggende huse. Nu fritlægges den helt. På billedet herunder ser man, hvordan den smukke kirke efterhånden dukker frem.

FREUCHEN NÅEDE DET IKKE. - For 20 år siden modelerede Harald Isenstein forfatteren Peter Freuchen. Hver gang, Freuchen siden var i København, ringede han og sagde, at nu kom han for at se kunstværket, men han nåede det aldrig. Her ses Isenstein med busten af den berømmelige globetrotter og fortæller.

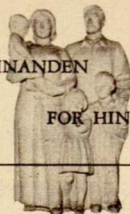

83-ARIG BYGGER SIG ET HUS. Landmand Johs. Høj boede indtil fornylig i sit eget hus i Højmosen ved Vorbasse. Da han solgte huset, regnede de fleste med, at han flyttede på De Gamles hjem. Det gjorde Johs. Høj ikke. Han gik derimod i gang med at bygge sig et hus. Det, han solgte, havde han også selv bygget. Nu står Højs andet selvbyggede hus snart klar til indflytning.

DARLIGT TEGN. Der har nogen tid været fald i fragtraterne. Dette har bl. a. medført, at et nybygget skib blev lagt op. Det drejer sig om A. P. Møllers „Hartvig Mærsk“, der blev lagt op dagen efter, at det var afleveret fra værftet B. & W.

Forsiden: To forudsætninger er absolut uomgængelige, hvis man vil tjene sit brød som fiskerkone ved Gl. Strand i København: gode tolegaver og et mindst lige så godt helbred. Hvad enten solen bager eller sneen fyger, sidder konerne trofast på deres post og udfolder de tolegaver, som hverken klima eller noget andet synes at kunne lamme. Rationel varefordeling er denne handelsform jo just ikke, men at fiskerkonerne udgør et malerisk indslag i hovedstadens dagligliv, er både fastboende og turister enige om.

FRISK PUST

To spændende forsøg på at dreje ind på noget nyt i brugsforeningernes oplysningsindsats er nylig lanceret, begge i Jylland.

Den ene ide gik ud på at give en lille „stab“ af almindelige brugsforeningsmedlemmer lejlighed til i kursusform at skaffe sig et mere dybtgående indblik i andelsbevægelsen, end spredte møder kan yde.

Initiativtageren var brugsforeningernes oplysningsudvalg i 2. kreds, der omfatter områderne ud fra Kolding. I det første tre dages kursus, der fandt sted på Askov højskole med højskolelærer Richardt Andersen som leder, deltog ca. 25 brugsforeningsmedlemmer, hvis interesse straks blev fanget af en kreds af fremstående foredragsholdere.

Den tidligere praktiserede ide at danne en brugsforening kun for kursusdeltagerne, fik sin særlige betydning ved denne lejlighed, ikke mindst en specielt arrangeret „generalforsamling“, hvor en række af brugsforeningernes centrale problemer af i dag kom til behandling.

TANKEN er helt rigtig. Gennem et sådant kursus, der forhåbentlig efterfølges af flere, kan man efterhånden få held til at oparbejde små fortrøpper af særligt kyndige og aktive medlemmer. Rigtigt er det også, at kursus først og fremmest omfattede unge og yngre medlemmer – altså netop den generation, der skal bære andelsbevægelsen fremover.

Endelig kan, som en deltager påpegede, sådanne kursus i brugsforeningsarbejdet være med til at træne mennesker i også at løse helt andre opgaver i samfundets tjeneste. Særlig vigtigt i en verden, hvor de fleste fremskridt afhænger af evnen til at mestre samarbejds kunst.

DEN anden nydannelse kommer fra Esbjerg, hvor man i år valgte at opdele det store, årlige efterårskredsmøde i fire mindre møder for hver sin gruppe af kredsens brugsforeninger. Programmet var det samme: Gennemgang af FDBs handelsafdelinger og tobaksfabrikken, en beretning om FDB af kredsrepræsentanten og drøftelser af fælles problemer. „Udstykningen“ af kredsmødet er i hvert fald ikke anvendelig ved forårskredsmøderne, når der skal vælges til FDBs repræsentantskab, men måske kan denne form om efteråret resultere i mere intime sammenkomster, der giver den enkelte deltager større udbytte og bedre lejlighed til at fremføre sine synspunkter.

Om ideen bør danne skole, skal vi slet ikke kunne sige, men blot pege på nyheden.

Den kooperative ide i det moderne samfund

HVORDAN står det til med forståelsen af de kooperative ideers betydning i det moderne samfund? Dette spørgsmål rejser FDBs formand, professor P. Nyboe Andersen i en artikel i bladet *Kooperationen* i forbindelse med en forudgående diskussion i bladets spalter om bevægelsens øjeblikkelige problemer.

Efter Nyboe Andersens mening skorter det overalt på den fornødne indlevelse i disse ideer. Han tror ikke, at der kan rådes bod herpå ved at belyse andelsideerne alene ud fra rent historiske eksempler, således som det ofte sker i oplysningsarbejdet. Det kan virke igangsættende på unge at høre om alt, hvad fædrene har kæmpet i andelsbevægelsens første tid, men for de fleste gælder, at de ikke uden videre forstår, at der også i vore dage kaldes på kooperatørers medvirken til betydningsfulde opgaver – blot fordi kooperativt samarbejde i sin tid var et nødvendigt middel til fremskridt.

Det drejer sig nu om værdien af vort idegrundlag i dag. Er der brug for vort livssyn, organisationsformer og arbejdsmetoder?

EN henvisning til de håndgribelige materielle resultater vil altid være et hovedargument i diskussionen herom – „intet giver succes som at have succes“ – men der må tegne sig et videre samfundsmæssigt perspektiv bagved den forretningsmæssige indsats, skriver Nyboe Andersen. Til trods for at Kooperationen skulle have særlige muligheder for fuldtud nøgternt at oplyse både medlemmer og offentlighed på dette punkt, synes det, som om vi har svært ved at give en præcis og slagkraftig formulering af vore ideers bærekraft i det moderne samfund, så forskelligt som dette er fra England i 1844 eller Danmark i 1880'erne.

Hvad det gælder om, er efter Nyboe Andersens mening ganske konkret at påvise, at vi

i Kooperationen arbejder efter retningslinier, som falder nøje sammen med udbredte ønsker om bekæmpelse af alvorlige samfundsønder.

F. eks. er for brugsforeningerne *kampen mod inflationen* ingen frase – hvad den er faretruende nær ved at blive for politikere og organisationsledere. Den er nøgtern virkelighed bag vore daglige bestræbelser for at være billigst med det bedste og bag vort arbejde på at skærpe forbrugernes prisbevidsthed.

Som et andet eksempel nævner Nyboe Andersen *investeringsproblemet*. Det må erkendes, at en forøgelse af investeringerne er nødvendige, hvilket normalt fører til berigelse for et begrænset antal kapitalbesid-

dere, i strid med målsætningen for den moderne velfærdsstat. Der opstår således en modsætning mellem fremskridt og demokrati, men en naturlig løsning på dette modsætningsforhold hedder Kooperationen, eftersom dens investeringer kun har det ene formål at højne levestandarden.

Som et tredje og sidste eksempel nævner Nyboe Andersen Kooperationens betydning som afværgeforanstaltning overfor de farer, der truer, hvad enten Danmark bliver medlem af en nordisk toldunion, et europæisk fællesmarked eller et frihandelsområde. Det samarbejde mellem kooperative virksomheder tværs over landegrænserne, som allerede eksisterer i dag, vil blive stærkt udvidet og på denne måde udgøre et bolværk mod eventuelle monopolistiske aftaler.

Med disse tre eksempler peger Nyboe Andersen på samfundsopgaver, som vore dages Kooperation står lige midt i.

HER MÅ MAN

HVIS MAN ved socialisering forstår en stræben mod det mål, at „få har for meget og færre for lidt“, så er det rigtigt, at brugsforeningerne virker socialiserende. Men tænker man på socialisering i politisk forstand, er det helt forkert at påstå, at brugsforeningerne går socialiseringens ærinde. Brugsforeningerne er i højeste grad liberale, og det er let at påvise!

Det er den konklusion, lærer Kr. Jørgensen, Jelling, fremsætter i et brev til Samvirke, hvori han tilbageviser den påstand, han ofte har mødt, at brugsforeningerne går socialismens ærinde – et indlæg, som fremkommer i sammenhæng med de eksempler på helt misforståede og usaglige påstande til mistænkeliggørelse af brugsforeningernes virksomhed, som Samvirke i et tidligere nummer gendrev punkt for punkt.

TIL lærer Jørgensens konklusion skal vi blot føje, at alene kendskabet til, hvor alsidigt brugsforeningernes forbrugerskab er sammensat af alle samfundslag i by og på land, må overbevise enhver om, at brugsforeningerne mindst

af alle organisationer indenfor erhvervslivet er egnet som middel til fremme af partipolitiske interesser. De ønsker alene frihed til i konkurrence med det private erhvervsliv at billiggøre og forbedre produktion og varefordeling.

Når denne frihed antastes af monopoler, karteller og truster eller prisaftaler mellem producenter og handlende, vil de reagere på forbrugernes vegne, men netop i disse bestræbelser for at holde vandene åbne er de et modtræk mod ensretning. De bekæmper nok liberalismens vildskud, men ud fra et liberalt princip.

På samme måde er de overfor lovgivningsmagten forkæmpere for, at næringslivet får så frie tøjler som muligt og er på dette punkt mere liberale end dem, som kalder sig liberale. De forener på samme tid det bedste i socialismen, nemlig ønsket om at beskytte de svage i samfundet, med det bedste i liberalismen, nemlig kravet om åben konkurrence.

EN anden påstand, som Kr. Jørgensen fremfører som typisk for, hvad man møder i dagliglivets debat, går ud på, at „brugsfor-

Direktør Frederik Nielsen og fru Linnea, Albin Johanssons hustru.

Medaljen skulle uddeles for første gang, efter at Albin Johansson selv havde modtaget den, og Albin Johansson indstillede til K.F.s styrelse, at hans nære ven og medarbejder gennem de mange år, Frederik Nielsen, skulle hædres med den ved denne lejlighed.

Svensk og dansk brugsforeningsbevægelse har stået side om side fra første begyndelse, sagde K.F.s formand Carl Albert Andersson ved medaljens overrækkelse, men dertil kommer Frederik Niensens indsats som grundlægger af Nordisk Andelsforbund sammen med Albin Johansson og hans fremragende menneskelige egenskaber, således som de har givet sig til kende i dette samarbejde.

I sin takketale udtrykte Frederik Nielsen sin glæde over at blive hædret med denne medalje – „jeg ville blot ønske, jeg

Hæder og kys på kinden

To banebrydere for nordisk brugsforeningsbevægelse blev hjertelig hyldet ved en festlig sammenkomst fornylig i Stockholm under nærværelse bl. a. af hele den svenske fællesforenings (K.F.s) styrelse og den danske ambassadør Anthon Vestbirk.

De to var Albin Johansson og Frederik Nielsen, den svenske og den danske fællesforenings ledere gennem en lang årække. Anledningen var 50 års dagen for Albin Johanssons ansættelse i K.F.s tjeneste den 1. oktober, og denne mærkedag ønskede Albin Johansson at fejre med at uddele den medalje for *Fred, Frihed og Samvirke*, som blev indstiftet af K.F.s kongres i juni til ære for Albin Johansson ved hans afgang som K.F.s direktør.

havde fortjent den,“ sagde han. Efter hans fremstilling var det Albin Johansson, som havde æren for N.A.F.s oprettelse i 1918, selv om han dog ikke kunne fragå at have været denne organisations leder i 33 år. Han hyldede varmt Albin Johansson som ophavsmanden og foregangsmanden i det nordiske samarbejde.

Efter dette tilbageblik på fortiden, vendte Albin Johansson sig mod fremtiden med en appel til alle andelsfolk om at gøre deres indsats for den nedbrydning af toldgrænserne, som er indvarslet med fællesmarkedsplanerne, idet han dog inderligt håbede, at Nordens lande måtte kunne stå sammen overfor de kommende svære problemer i forbindelse med disse planer.

Endnu et lille intermezzo bød festen på, da direktør Ebbe Groes på de tilstedeværende danskeres vegne hyldede Albin Johanssons frue med et sølvsmykke af Georg Jensen, et lille vers af Piet Hein og et kys på kinden – i erkendelse af, at man aldrig kan glæde en mand mere end ved at hædre hans kone. Fru Linnea havde fortjent at blive hædret ved Albin Johanssons 50 års jubilæum, sagde direktør Groes. Denne mand, som hele sit liv har haft hovedet fyldt af planer og hænderne fulde af arbejde, ville aldrig kunne have holdt til at udrette så umådelig meget, hvis han ikke et sted i verden havde haft et roligt og stabilt ståsted, nemlig i sit hjem hos sin hjertevarme og uimponerede kone.

medlemmerne, som har prioritet forud for medarbejderne.

MEN rent bortset fra konkrete prissammenligninger og lign. forhold er medlemmernes ret til at tale med om brugsforeningsanliggender en værdi, som tæller, når fordelene ved at handle i brugsforeningen skal gøres op. Som en ældre mand sagde ved et brugsforeningsjubilæum fornylig i en mindre jysk by: „Her har jeg lov at skælde ud, hvis jeg finder, at kartoflerne er dårlige. Hos købmanden har jeg ikke nær så meget at skulle have sagt“.

Sådan kan det også siges, og det er jo rigtigt!

SKÆLDE UD

eningerne kun er en forretning til fordel for dem, der arbejder i brugsforeningerne og i FDB. Varerne er lige dyre i brugsforeningen og hos købmanden, og så er det hip som hap, hvor man handler“.

Har nogen af dem, der ræsonnerer således, gennemtænkt hvordan situationen ville have været indenfor handel og omsætning uden brugsforeningerne til at gribe regulerende ind? Hvis købmanden ligger lige så lavt som brugsforeningen med priserne – og det hører vist til sjældenhederne – er det sikkert, fordi han ikke tør andet.

Hvorfor skulle brugsforeningerne ikke bestræbe sig for at holde priserne så lavt som muligt? De er til for ejernes skyld, og ejerne er de medlemmer, som køber i brugsforeningerne – ikke dem, der arbejder som ansatte medarbejdere i bevægelsen.

NATURLIGVIS har disse krav på lige så gode arbejdsvilkår som indenfor tilsvarende beskæftigelse i det private erhvervsliv – og dog findes der mange eksempler på mennesker, der af ren begejstring for ideen og organisationsformen er gået ind i et krævende arbejde for brugsforeningerne, selv om de måske kunne tjene flere – eller lettere – penge i private virksomheder.

I hvert fald er det soleklart, at det er

Smukke duge til kaffebord og spisekrog...

11/8. ½ lin. damaskdug
i rosenmønster. Størr. fra
130×130 til 130×300 cm.
Størr. 130×130 kr. 20,35
Servietter tilsvarende.

14/214. Silkedug,
rød, blå og grøn.
120×120 cm, med
4 servietter, pr. sæt kr. 13,35

14/107 C. Gennemvævet
bomuldsdug, rød, blå,
grøn og gul. Sol-, lys- og
vaskeægte kr. 18,50
Servietter tilsvarende.

14/150-151 C. Trykt
juledug, 100 % bomuld.
120×120 cm kr. 12,75

- og så får De endda
dividende i BRUGSEN

EN SEN EFTERÅRS DAG sidste år blev Chr. Nielsen kaldt hen til sjakformanden. Den store fjernvarme-udgravning var ved at være færdig, og sjakformanden trak beklagende på skulderen, da han gav Nielsen lønningsposen:

– Ja, jeg er ked af det, men der er altså ikke mere arbejde til dig i denne omgang. Nu er det smedene og rør læggerne, der skal til.

Chr. Nielsen trak på skuldrene. Det var ikke første gang, han var blevet arbejdsløs. Langtfra. Det ærgerlige ved det var, at det sikkert ikke ville blive let at få anvist nyt arbejde på denne tid af året. Nu kunne han begynde forfra med den kedsommelige gang til fagforeningskontoret sammen med de øvrige arbejdsløse arbejdsmænd i kommunen. Hver dag til kontrol og hver dag spinke og spare for at understøttelsen kunne række til hverdagens udgifter.

Men så var det altså, at Chr. Nielsen

blev gal – og traf en rask beslutning. Her stod en rask og arbejdsfær mand, villig til at tage fat – men det eneste arbejde, der stod åbent for ham, var det sæsonbetonede arbejdsmandsarbejde i forbindelse med byggeriet, og hvem kan grave grunde ud, når frosten binder jorden?

– Jeg tager på kursus, lærer noget mere og så ser vi, om ikke vi skulle komme arbejdsløsheden tillivs for vort vedkommende, sagde han til sin kone om aftenen, da medisterpølsen var sat tillivs og ungerne lagt i seng. – Bedre sent end aldrig, og da jeg vel ikke er dummere end alle de andre, skulle jeg vel også nok kunne sætte mig på skolebænken igen.

Skolebænken er for Chr. Nielsen og hundreder af andre ufaglærtes vedkommende Statens Arbejdsmandsskole i Hoverdal ved Holstebro. Skolen i de lange, rødmaledede barakker midt i det vestjyske landskab er i de senere år blevet et af de vigtigste våben i kampen mod arbejdsløsheden og et led i bestræbelserne for at uddanne specialarbejdere i takt med det stigende behov for effektiv arbejdskraft – særlig indenfor byggefagene. Over 2000 ufaglærte arbejdsmænd har nu været på kursus i Hoverdal, og hver eneste af eleverne er rejst hjem med en solid ballast af kundskaber, som ikke alene er kommet eleven selv til gode i form af færre eller ingen ledighedsdage, men også samfundet, der har kunnet trække øgede vekslere på en dygtig arbejders kundskaber og faglige kunnen.

ARBEJDSMÆN

Arbejdsmandskurset i Hoverdal har været i gang siden 1951, og tilslutningen til undervisningen har i år været større end nogensinde. Årsagen er ganske enkel: Vore dages byggeri bliver i større og større grad genstand for rationalisering og standardisering, og resultatet bliver, at der er mindre arbejde for arbejdsmanden

3 modeller 2 størrelser

1 mønster

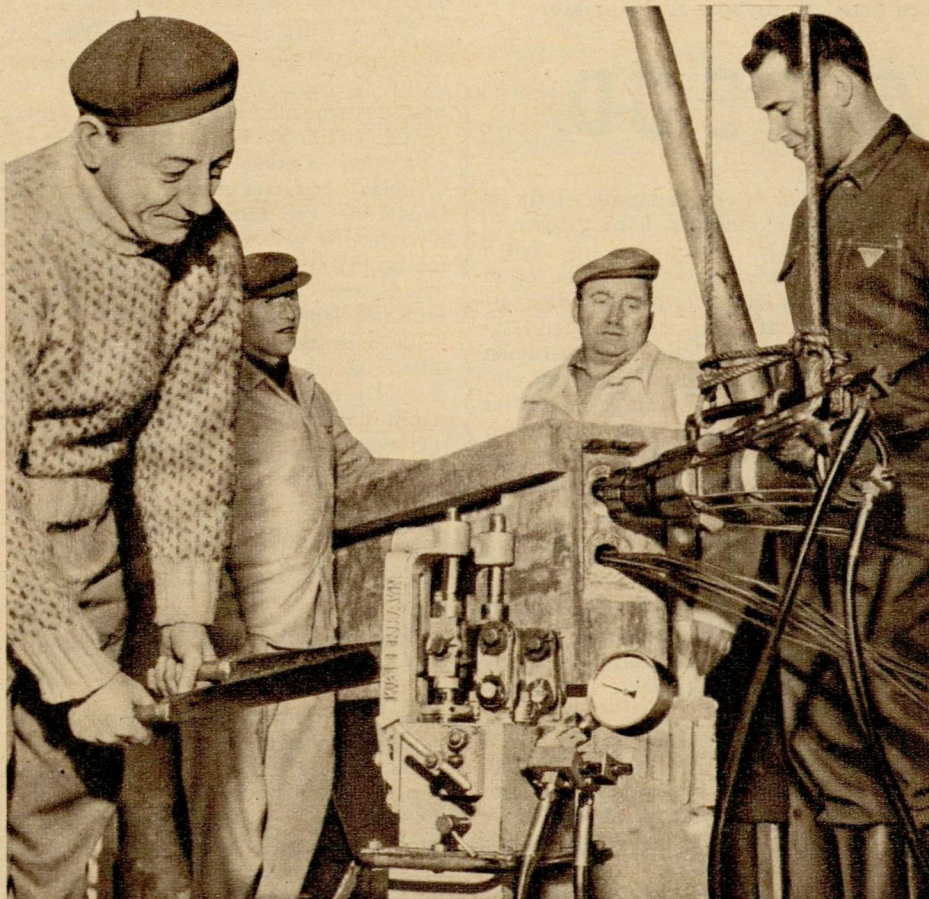

„VI“-mønster
nr. 3129:
3 yndige
pigekjoler,
str. 2 og 4 år.
Kr. 2.50

De får flere nye ideer i modejournalen „Vår Mønstertidning“, der indeholder 118 forskellige modeller til hele familien. Kun 2.75

vi mønstre

FÅS I BRUGSEN

Forspændt beton er en af de seneste nyheder på byggemarkedet. Eleven i forgrunden betjener en pumpe maskine, som strækker armeringsjernene i den allerede størknede beton.

GÅR SKOLE IGEN

Armering af beton optager en væsentlig del af uddannelsesstiden i Hoverdal. Her er en af lejrens instruktører ved at undervise tre arbejdsmænd i rigtig binding af armeringsjernene i en betonbjælke.

og mere for specialarbejderen, der kan arbejde med forskallinger, elementstøbninger og forskellige former for beton.

Eleverne på Hoverdal er væsentligst folk, der gennem flere år har været udsatte for lange ledighedsperioder i vinterhalvårene, og de går 100 pct. ind for undervisningen, som består af både en teoretisk og en praktisk del. Teorien omfatter bl. a. forskellige former for regning, oplæring i den rette forståelse af en arbejdstegning, tegning og måltagning, medens den praktiske del af undervisningen er tilrettelagt med demonstrationer og arbejde – udført af eleverne selv under kyndig vejledning af en instruktør. Det praktiske arbejde foregår udendørs – nøjagtigt som på en ganske almindelig arbejdsplads.

Det er byggeriet, der danner grundlag for langt størsteparten af undervisningen, og det morsomme ved Hoverdal er, at fra at tale om omskoling, er man nu inde på at give eleverne en særlig form for fagmæssig uddannelse, der mange gange i praksis viser sig mere værd end den almindelige mureruddannelse, fordi eleverne i Hoverdal kort og godt går direkte i gang med de allerseneste nyheder.

Man begynder med at lære principperne i en ganske almindelig træforskalling, går videre til glatforskalling, fremstilling af kvalitets-beton, elementforskalling, materialelære og forskellige byggetekniker. Videre når man frem til betonstøbninger, f. eks. med moderne chockbeton, vacuum-beton og forspændt beton. Ved den sidste metode støber eleverne

selv de svære bærepiller og strækker armeringsjernene med de allernyeste maskiner, byggeriet i Danmark har taget i anvendelse. Undervisningen omfatter desuden opmuring med alle nye materialer, f. eks. gasbeton, hulbloksten, Durisol-blokke, eleverne lærer at mure trapper, sammenstille elementer, og desuden lærer de ikke så lidt om sikkerheden på arbejdspladsen, arbejde med hejseværker, elevatorer, stilladser o.s.v.

Undervisningen på Hoverdal er tilrettelagt med 3 ugers perioder, og der hører 5 perioder til et helt, afsluttet kursus. Men opdelingen i perioder medfører, at en elev er i stand til i første omgang at nøjes med een eller to perioder, derefter gå i arbejde igen og senere vende tilbage og fuldføre uddannelsen. De første perioder omfatter nemlig et pensum, som ligger til grund for senere perioder. Gifte arbejdere undervises helt gratis, medens ugifte betaler 21 kr. om ugen. Rejsen til og fra lejren koster ikke noget, og det er arbejdsløshedsfonden, der udreder en stor del af udgifterne til kursus.

Forholdene indenfor dansk byggeri i dag er således, at flere og flere arbejdere nødvendigvis *må* blive specialister. Det traditionelle byggeri, hvor sten lægges oven på sten, indtil huset er færdigt, aftager i antal til fordel for elementbyggeri, glideforskallings-byggeri og en række andre former for utraditionel opførelse af huse. Og når en arbejdsmand siger farvel til Hoverdal-lejren, er han faktisk en slags specialist. Han ved en masse om moderné byggeri – så meget, at han for det første kan gå lige ind i en række forskellige opgaver, og for det andet senere vil kunne arbejde med den tilfredsstillelse at vide helt nøjagtigt, hvad man skal gøre – uden at spørge formand og entreprenør hvert andet øjeblik.

Om foråret, når byggeriet rundt om i landet atter tager fart, formelig „støvsuges“ afdelingerne af Dansk Arbejdsmands Forbund for medlemmer, der har været på Hoverdal. Det er disse arbejdere, der først bliver sat igang, og det er dem, der sidst holder op – hvis de da i det hele

Det gælder om at forstå arbejdstegningerne rigtigt, hvis man senere skal kunne arbejde på egen hånd.

taget holder op. Hoverdal-uddannelsen er så alsidig, at det næsten altid er muligt at finde et job til disse arbejdere.

Hverdagen stiller større og større krav til arbejdsmanden, hvis ikke han vil sakke bagud under specialiseringens pres. I Vestjylland arbejder man nu med store planer om afvanding af Skjern å-dalen, et projekt, der vil kræve mange specialtrænede arbejdere til bygning af pumpestationer, opførelsen af indviklede afvandringsanlæg, regulering af åløbet m. v. Arbejdet vil til sin tid kunne udføres hurtigere, bedre og billigere, fordi arbejdsmændene på forhånd ved besked med arbejdets karakter og måden, det skal udføres på.

Hoverdal har, rent bortset fra den uddannelsesmæssige side af sagen – den ikke uvæsentlige fordel, at lejren skaber tilfredse arbejdsmænd.

De kan nemlig mærke deres nyerhvervede kundskaber tynde i lønningsposen torsdag aften . . .

En stor del af undervisningen på Hoverdal foregår i det fri, ikke mindst når eleverne tager fat på at lære forskalling og elementært tømrerarbejde

Landets mest
moderne tobaksfabrik
har også et mærke
for Deres smag...

FDBs egen tobaksfabrik kan let
opfylde Deres ønske om god tobak.
Lad derfor Brugsen være gen-
vejen, hvis De søger et virke-
ligt kvalitetsmærke.

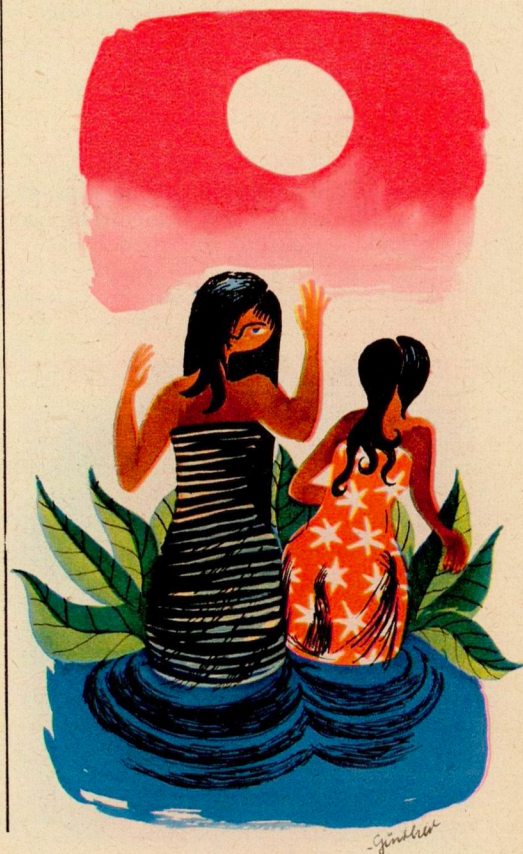
Har De f. eks. smagt den lyse
Virginia-shag ROYAL OAK til 3,00
for 50 gram.

**og så får De endda
dividende i Brugsen**

Hverdag mellem palmer og mangrover

I vor forjagede og overmekaniserede tid
drømmer de fleste af os af og til om en
enkel og fredelig naturlivsværelse under
fremmede himmelstrøg, langt borte fra civi-
lisationen og alle dens krav. Men hvordan
former tilværelsen sig i virkeligheden i et
sådan drømmeland? Susanne Mamsen, dat-
ter af maleren Axel Salto, har i 10 år været
gift og bosiddende i Malaya. Her tager
hun os med på en udflugt for at give svar
på vort spørgsmål.

GENNEM gummiplantager, rismarker, ko-
kos- og oliepalmeplantager kommer vi dertil,
hvor mangroven vokser, og hvor nipa-
palmer klapper i vinden ved flodbredde-
nen. Vi standser op ved de små, idylliske malaj-
hytter på stolper mellem palmer, bananer
og tapioca for at møde malajkvinden i
hendes hverdag. Husmor kan man ikke

kalde hende, for begrebet er ukendt herude, hvor kvinden er alt for intetsigende et væsen til overhovedet at kunne benævnes.

Vi ser mand og kone arbejde sammen enten for fremmede eller i deres egen plantage, beplantet med gummi, kaffe, kokos, ananas eller ris. De er begge selverhvervende. Det kan være lidt strengt, når konen altid har et barn ved hånden og et i maven, men forenklingen i det daglige liv formilder det. Man står tidligt op, ved halvseksiden. Det er svalt og mørkt. Morgenmad og frokost tilberedes, d. v. s. risen koges. Man spiser med fingrene fra et bananblad, så opvasken er hurtigt overstået, idet bananbladene blot smides ud af vinduet i en bunke foran huset, og fingrene skylles. „Sengene ordnes“: måtten på sovebriksen rulles sammen. Gulvet vaskes ikke, for enten tager man skoene af eller vasker de bare fødder, inden man går ind. Kun ved højtidelige lejligheder bliver der fejlet med en palmebladskost. Der er ingen overflødige møbler at støve af, intet nips, måske een bog, koranen, som man måske ikke engang er i stand til at læse, i hvert fald ikke kvinden.

Klokken to er dagens arbejde endt, solens stråler brænder da ubarmhjernt. Livet pulserer langsommere og langsom-

mere, for til sidst at gå helt i stå. Først sent på eftermiddagen forbereder man sig til dagens bedste timer. Der bades, enten udenfor ved en brønd eller i floden. Voksne bærer sarongs i badet, babyer og drengebørn er nøgne den ganske dag. De sæber sig ind og lader det kølige vand risle over sig gang på gang. Tænderne børstes i flodvandet med aske eller sand som tandpasta – alle har i øvrigt strålende, hvide tænder. Til sidst bliver en ny, ren sarong krænget over hovedet og fastgjort, og den gamle våde rutsjer ned, bliver vasket og skyllet og vredet. Har solen ikke været stærk nok til at tørre de glitrende dråber bort, bruges den opvredne sarong som håndklæde. Til sidst bliver den hængt glat op til tørre, parat til næste dag. Så enkelt kan det gøres!

Hytterne, vi sejler forbi, står på stolper i vandet. Den strømmende flod er således lige ved hånden som skraldespand, drikkevand, badevand og gade. Fiskenetene er spændt til tørre fra hus til hus eller hejst op som flag på en flagstang. Ude på havet kommer vi forbi beboernes fiskegårde: stolper, hvorimellem nettene er udspændt.

Vi kaster anker ved den mest idylliske ø og svømmer i land. Her er vidunderlig fredfyldt, som der må have været engang i tidernes morgen, da verden var ny. De spredte kokospalmer giver behagelig

skygge, mens vi vandrer tværs over øen i det høje, blomstrende græs. Mærkelige blomster finder vi, buske med små, hvide orkideer, klaser af orangerøde blomster så store som modne ananas hænger højt oppe i træerne. Tyst og stille er her, indtil vi på den anden side bliver mødt af vildt brusende skumsprøjt. Stranden skråner her så brat, at man kan stå på bredden og springe i på dybt vand. Krabber på høje ben spæner om kap på sandstranden for at forsvinde i deres boliger, store huller i sandet. Den lille bugt er omgivet af stejle klipper og bjerge bevokset med jungle. Dette er paradys for en kort stund.

Ved mørkets frembrud er vi på vej hjem gennem landet. Ved malajhytterne tændes små, hyggelige bål, som tjener et dobbelt formål: dagens bananblade udryddes, og mosquitos holdes borte. På de åbne verandaer foran husene sidder familierne samlet på hug, stirrer ind i de dragende flammer, filosoferer og nynner sagte, smægtende strofer. Dagens sidste måltid indtages: kogt ris med småfisk fanget i den nærliggende grøft om eftermiddagen. Bananer, chili og alskens urter, der gror som ukrudt i haven året rundt, sætter kulør og kraft på smagen. Og så går man til ro i tropenatten til cikadernes sang, frøernes kvækken og ildfluernes fakkeltog.

Husly

I ALDERDOMMEN

Hvor mange pladser er der på alderdomshjemmene? Har vi alderdomshjem nok til at imødekomme behovet? Hvilke betingelser skal de gamle opfylde for at komme ind i hjemmene? Hvilke andre boligmuligheder findes der i Danmark for vanskeligt stillede gamle mennesker? Foretrækker samfundets gamle at leve samlet i særlige bebyggelser? Læs herom i nedenstående artikel, der har aktuel baggrund i de ældste befolkningsgruppers stærkt stigende andel af landets samlede folketal.

HVOR SKAL jeg bo, når jeg bliver gammel? Før eller senere vil de fleste blive stillet over for spørgsmålet. Af hver 100 nyfødte kan over tre fjerdedele regne med at opnå 60 års alderen og derudover i gennemsnit leve endnu 17 år. Ofte vil indtægten i alderdommen gå så meget ned, at man ikke kan beholde sin hidtidige bolig, i andre tilfælde må boligen forlades, fordi den har været knyttet direkte til arbejdet som i landbruget eller som embedsbolig, og endelig vil der for mange gamle komme et stadium, hvor de dårligt kan klare sig i det daglige uden at bo et sted, der er indrettet til at tilgodese den høje alderdoms særlige problemer.

Aldrig tidligere har behovet for boliger til gamle mennesker været så stort som nu. Antallet af gamle er allerede i lang tid vokset langt stærkere end befolkningen som helhed. Endnu ved århundredskiftet var kun 10 pct. af befolkningen over 60 år, men i løbet af de kommende 25 år kan

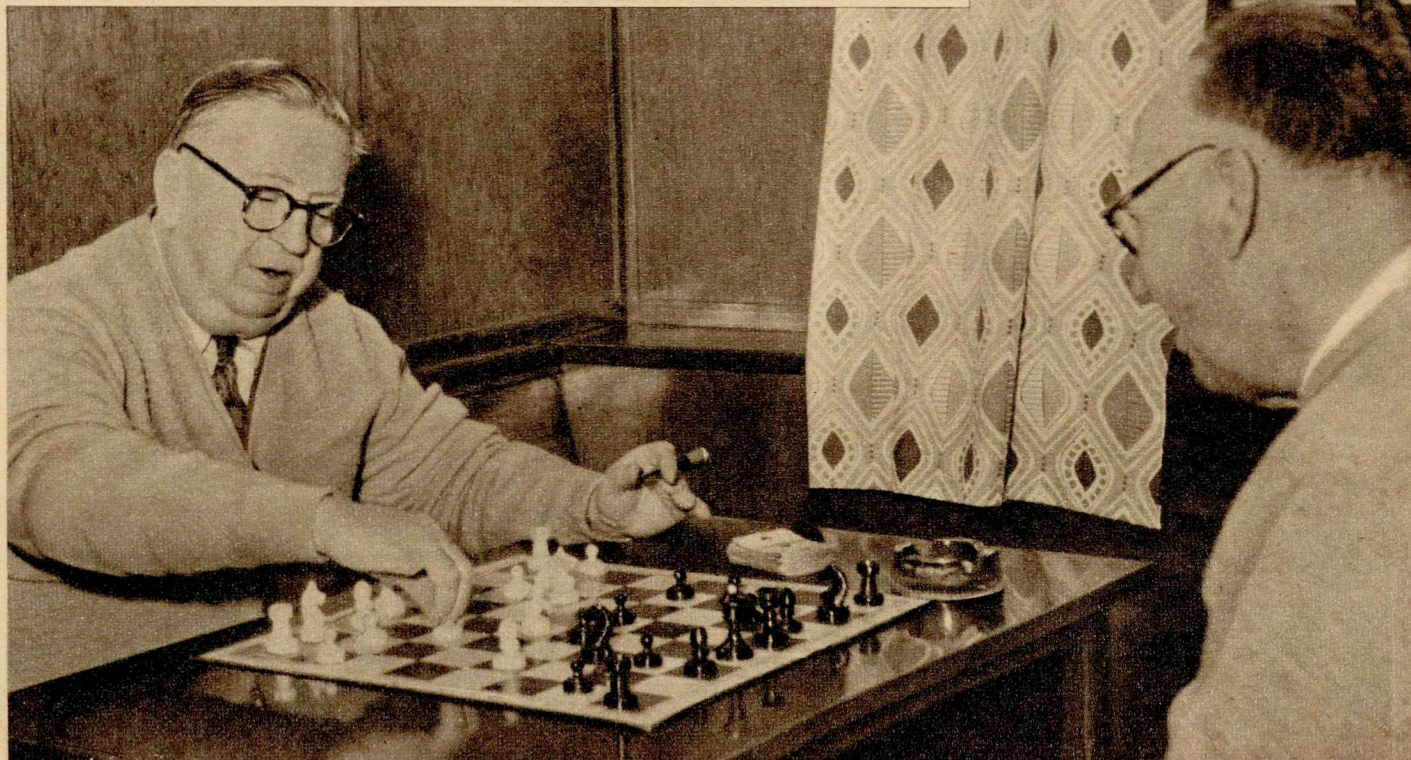
man regne med en stigning i denne andel til 17 pct. Af folk over 65 år var der i 1951 knap 400.000 – omkring 1980 vil der være mindst 730.000, måske flere på grund af lægevidenskabens fremskridt. Samtidig er det gammeldags, patriarkalske landbrugssamfund, hvor familiefællesskabet på gården som regel sørgede for husstandens ældste medlemmer, gået i opløsning og erstattet af et stadig mere udpræget industri- og bysamfund, hvor omsorgen for de gamle påhviler samfundsmagten.

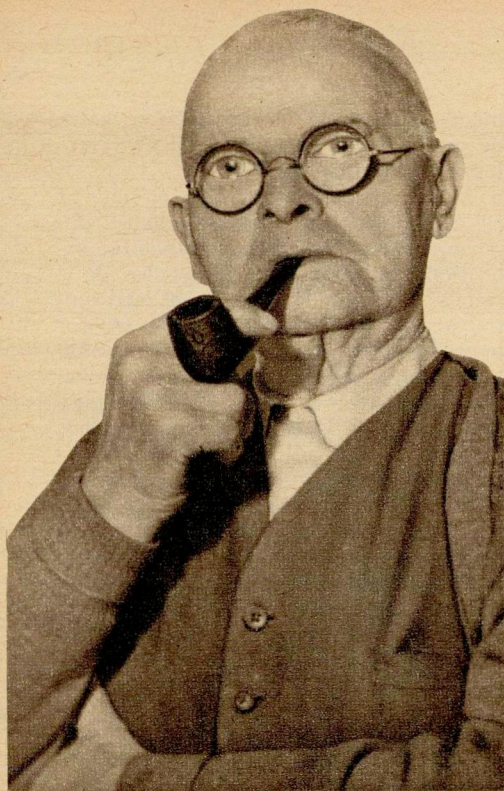
Hvem fandt først på at bygge huse til de gamle?

Tanken om at bygge eller reservere særlige lejligheder for gamle mennesker kom først frem ved det såkaldte stiftelsesbyggeri,

hvor „veldædige“ institutioner eller private, håndværker- eller borgerforeninger, religiøse samfund, fagforeninger og arbejdsgivere opførte huse til ubemidlede gamle, hyppigst med tilknytning til en eller anden bestemt samfundsgruppe. Her i landet findes formentlig op imod 300 private stiftelser endnu i dag, de fleste indrettet som ejendomme med små, selvstændige lejligheder, de færreste som plejestiftelser med fælles husholdning. Dette byggeri har forlængst kulmineret og er nu afløst af først og fremmest kommunalt byggeri af alderdomshjem og aldersrentemodtagerboliger, hvis rette navn nu må være folkepensionistboliger.

Gøres der nok for at beskæftige de gamle på alderdomshjemmet? Ikke alle har så let ved at få tiden til at gå som de to skak-entusiaster herunder.

Hvornår kom forbedringerne?

Den afgørende vending skete i året 1891, da alderdomsforsorgen udskiltes af den almindelige fattigforsorg. Før den tid var boligmulighederne for vanskeligt stillede gamle alt andet end strålende, navnlig på landet, hvor man praktisk taget ikke kendte til stiftelsesbyggeri. Kunne de gamle ikke klare sig selv eller finde ophold hos familie, blev de simpelthen anbragt på sognets fattiggård, og det var absolut ikke noget otium. De gamle var fattiglemmer og blev betragtet som sådanne, hvilket bl. a. medførte, at de også havde arbejdspligt. Hertil kom, at de gamle på fattiggårdene risikerede at komme til at bo sammen med sindssyge og åndssvage.

Da det var blevet kommunerne forbudt at anbringe de gamle på fattiggårdene, begyndte alderdomshjemmene at vokse frem. I øjeblikket har vi herhjemme ialt omkring 600 alderdomshjem med ca. 17.000 pladser, heraf langt de fleste kommunale. Dog omfatter tallet også en lille samling private hjem, hvor kommunerne efter kontrakt anbringer folkepensionister.

Bygges der mange alderdomshjem?

En fjerdedel af samtlige alderdomshjem er opført efter 1950. Med andre ord er der netop i de seneste år foregået et meget livligt byggeri. En hovedårsag hertil er, at man i 1951 ved en ændring af byggestøttelovgivningen skabte mulighed for at yde statslån til delvis dækning af hjemmenes opførelsesudgifter. En mængde alderdomshjem er samtidig blevet stærkt udvidet, navnlig i byerne, der belastes af stærke indvandring af gamle: I de sidste 30 år er antallet af aldersrentemodtagere i provinsbyerne firedoblet, men i hele landet kun tredoblet.

Fælles samlingsstuer, hvor man kan få sig et slag kort eller en hyggelig sludder, er uundværlige overalt, hvor mange gamle bor sammen.

Hvem kan bo på alderdomshjemmene?

Som regel skal de folkepensionister, der søger ind på hjemmene, være så gamle og svækkede, at de ikke kan bo for sig selv eller anbringes i privat pleje. For beboerne træder opholdet på alderdomshjemmet i stedet for den kontante pension, og det er derfor bestemt, at opholdet skal give de gamle mindst lige så gode kår som udbetaling af kontant folkepension. Rent faktisk er det da også i første række de allerældste, som opholder sig på alderdomshjemmene. Af hjemmenes ialt 15.000 beboere er de 13.000 fyldt 70 år, og de 6400 er over 80 år gamle. Det betyder, at af samtlige aldersrentemodtagere over 80 år i landet har godt 14 pct. ophold på alderdomshjem. Af alle rentemodtagere under eet bor derimod kun 5 pct. på alderdomshjem.

Er der plads nok i de bestående alderdomshjem?

Næppe. Med det voksende antal gamle er der opstået et stærkt forøget pres på pladserne, og i mange kommuner er der betydelig ventetid, inden de gamle, der ønsker det, kan rykke ind. I en lang række kommuner findes der slet ikke alderdomshjem. Ialt 80.000 rentemodtagere bor i kommuner, der hverken har eget alderdomshjem eller på anden måde har sikret sig rådighed over et antal pladser på et kommunalt eller privat alderdomshjem. I de kommuner, der er dækket med alderdomshjem, findes der gennemsnitlig kun een plads i disse hjem for hver 12 aldersrentemodtagere (folkepensionister).

Under opholdet på alderdomshjemmet bliver der i et og alt sørget for de gamles rent materielle og legemlige vel. Ud over opholdet får de gamle et pænt lille beløb om ugen eller måneden i lomme penge. Nogensomhelst pligt til at arbejde har de gamle ikke, men undertiden tager de alligevel et nap med i det daglige arbejde. Radioen er en stor adspredelse for de gamle, og det betyder uendelig meget for

beboerne, at der af og til arrangeres lidt underholdning, oplæsning, lysbilleder o. lign. Jo mere beboerne føler sig som medlemmer af en familie, des bedre modvirkes den ensomhedsfølelse og melankoli, der er mange gamles problem.

Det typiske alderdomshjem har mellem 10 og 20 pladser, navnlig på landet. I byerne er hjemmene betydelig større, f. eks. har De Gamles By i København mere end 1000 pladser. Fælles opholdsstuer sørger for den uundværlige selskabelige kontakt mellem værelsernes beboere. Moderne bekvemmeligheder indrettes i videst muligt omfang.

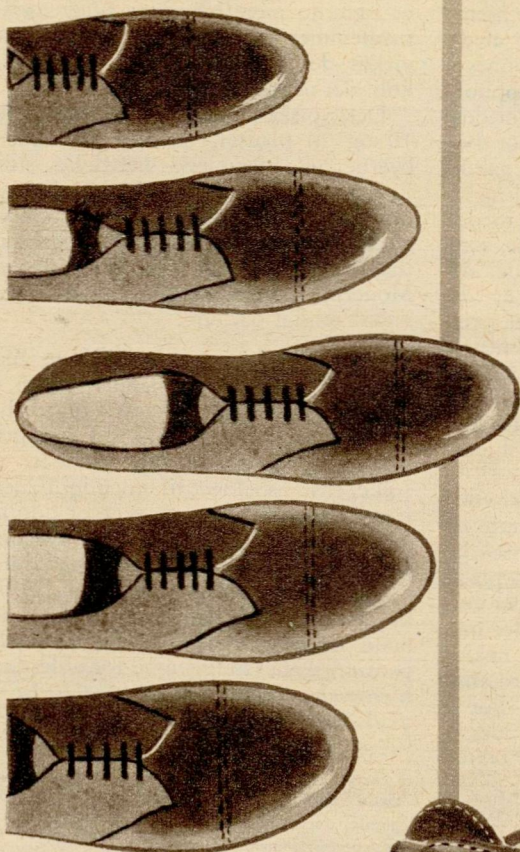
Hvor meget koster det samfundet?

I de billigste hjem, på landet, udgør udgifterne pr. beboer ca. 3200 kr. om året plus 350 kr. i lomme penge. Det svarer til 500 kr. mere end folkepensionsbeløbet til en enlig. I adskillige af de nye hjem i byerne er udgiften langt højere, på et af de dyreste nye alderdomshjem udgør det offentliges samlede udgift for en aldersrentemodtager 8100 kr. om året, d.v.s. langt mere end det dobbelte af, hvad en enlig ville få i folkepension. Anlægsudgifterne for alderdomshjemmene svinger fra ca. 40.000 kr. pr. plads i de dyreste til omtrent 15.000 kr. pr. plads i de billigste.

Hvad med alle de gamle der ikke kan komme på alderdomshjem?

Sprede undersøgelser bekræfter, at de gamle hyppigere end befolkningen som helhed bor i de dårligste og billigste boliger med flere personer pr. lejlighed end normalt. Saneringen af ældre ejendomme og opførelse af nyt byggeri gør nok boligstandarden bedre, men indskrænker samtidig de ubemidlede gamles mulighed for at skaffe sig en billig bolig. Resultatet er, at de gamle ofte må bruge en urimelig stor del af deres folkepension til husleje. Det er baggrunden for det omfattende kommunale byggeri af de såkaldte aldersrente-

De 5 forskellige vidder: ekstra smal – smal – normal – bred – ekstra bred og de halve numre inden for den fulde nummer-række sikrer altid en sko, der passer Dem.

Naturligvis er denne fornemme herresko kvalitet helt igennem med overlæder af udsøgt boxcalf, ekstra modstandsdygtigt foer og dobbelte lædersåler. Prøv 5-vidde skoen, den er til at gå i – og gå godt!

Fuld sko-tilpasning med halve numre i 5 vidder...

golden

FOX

Sort og brun i str. 6-13

78,50

modtagerboliger, hvis formål er at skaffe de gamle bedre lejligheder til en lavere leje end almindeligt.

Aldersrentemodtagerboliger er huse af en helt anden type end alderdomshjemmene. De er bygget som almindelige beboelseskomplekser med 1 værelses og 2 værelses lejligheder, som regel med centralvarme, varmt vand, særskilt wc for hver lejlighed og andre bekvemmeligheder, nogle steder således samlingslokaler, fællesantennor til de gamles radioapparater o.s.v. Dels af denne grund, dels på grund af den billige husleje, er aldersrentemodtagerboligerne meget eftertragtede af de gamle, og der er ofte lange ekspektancelister. Ialt råder kommunerne i dag over omtrent 12.000 lejligheder i aldersrenteboliger, heraf langt de fleste 1 værelses lejligheder. I landkommunerne findes dog kun meget få af den slags boliger: Som hovedregel må de gamle på landet blive boende hos familien eller i deres egne små, billige huse, indtil de kan indlægges på alderdomshjem.

Er det nu rigtigt at samle de gamle i særlige bebyggelser?

Isolerer man dem ikke herved fra en menneskelig værdifuld kontakt med den øvrige befolkning? I større byer danner aldersrentemodtagerboligerne ofte hele bydele, men hvis de gamle boede i lejligheder blandet sammen med det almindelige boligbyggeri, ville de lettere kunne yde deres småtjenester og aflaste de unge med børnepasning m. m.

Alene den store efterspørgsel efter at komme ind i aldersrenteboligerne viser, at de gamle ikke er kede af at bo sammen med andre gamle. Det har dog ikke forhindret, at samfundet også går andre veje for at hjælpe de gamle med boligproblemet. For nogle få år siden gennemførtes således en bestemmelse, hvorefter folkepensionister har fået mulighed for at leje sig ind i det almindelige, sociale byggeri på samme gunstige vilkår som i de billige aldersrentemodtagerboliger. Betingelsen for at få denne huslejenedsættelse er – ligesom ved indflytning i aldersrenteboligerne – at den gamle er vanskeligt stillet i økonomisk eller anden henseende. Om kommunerne fremover vil fortsætte med at opføre særlige boliger for folkepensionister, eller alene nøjes med at give tilskud til huslejenedsættelser for de gamle i almindelige boliger, vil tiden vise.

En anden fremgangsmåde, der navnlig går ud på at formindske behovet for alderdomshjem, er gennem de allerseneste år praktiseret ved, at kommunerne har udsendt hjælpere til hjemmeboende gamle, der trænger til en håndsrekning i almindeligt husligt arbejde, indkøb af madvarer og i den personlige pleje. Hjemmehjælpsordningen vil antagelig kunne medføre samfundsmæssige besparelser, fordi flere ældre end hidtil i kraft af hjælpen kan forblive i deres eget hjem i stedet for at flytte til alderdomshjemmene.

Fås i Fox-magasinerne og Magasin Anva

STILMAN slår dørene op

SELVOM de ydre kendetegn var få, var det en mærkedag for brugsforeningsbevægelsen, da de hidtilværende FDB-magasiner i 11 provinsbyer den 30. september opførte at eksistere og næste dag genopstod i ny skikkelse under navnet *Stilman*.

Det var i mere end een forstand, Stilman slog dørene op den 1. oktober, idet disse forretninger nu gik over til at være åbne varehuse, hvor alle kan handle uanset medlemskab i en brugsforening.

Det nydannede selskab, som driver Stilman-magasinerne, Varehusforeningen af 1957, har fået hovedsæde i Ålborg i forbindelse med magasinet der. Herfra foregår fremtidig administration og fællesindkøb. Som direktør er antaget den hidtidige direktør for FDB-magasinerne centralkontor i København, *Ejgil Jørgensen*, der samtidig er øverste leder af Stilman i Ålborg.

Såvel i denne by som ud over landet markeredes begivenheden ved indvielsesfestligheder. I Ålborg præsiderede formanden for Varehusforeningen, forretningsfører *Henry Hansen*, Ålborg, og direktør *E. Jørgensen* ved åbningsreceptionen, mens de øvrige bestyrelsesmedlemmer i det nye selskab førte ordet andre steder. Således talte forstander *J. Th. Arnfred*, Askov, i Kolding, forstander *Frode Aagaard*, Vestbirk, i Horsens, uddeler *Kuno Knudsen*, Skive, i det derværende magasin og husholdningslærerinde fru

Aase Andreassen, Østjyllands husmandsskole, i Vejle. I magasinerne i Århus, Odense, Randers, Hjørring, Varde og Nykøbing F. førte andre fremtrædende mænd inden for FDB og brugsforeningsbevægelsen forædet, ligesom der foruden af mange andre de fleste steder blev talt af de pågældende byers borgmestre, viceborgmestre eller andre repræsentanter for byerne.

Formanden for Danmarks uddelerforening, uddeler *A. Rasmussen*, Sdr. Kongerslev, gav i Ålborg tilsagn om uddelerens støtte til Stilman-magasinerne, og samme sted udtrykte formanden for De jyske landboforeningers husholdningsudvalg, fru *Rigmor Pinstrup*, Arden, sin overbevisning om, at husmødrene også i fremtiden kunne stole trygt på, at varenes

En basarafdeling i Stilman-magasinet i Ålborg.

Det nye Stilman-magasin i Horsens.

kvalitet altid er den rigtige i disse magasiner.

I Horsens festede man den 1. oktober samtidig for indvielsen af nye lokaler i egen bygning på byens hovedstrøg, den brede Søndergade. Også i Hjørring kunne man fejre ibrugtagningen af stærkt udvidede og moderniserede lokaler.

For alle Stilman-magasinerne gælder, at de i deres indretning, udstyr og varerigdom stærkt understreger det spring, der er taget fra påklædningsmagasiner til varehuse med alle de varearter, man venter at finde i en sådan forretning.

Det tidligere FDB-magasin i Holbæk er ikke nævnt i denne forbindelse, fordi det står uden for ordningen. Dette magasin overgik den 1. september til et selvstændigt selskab under samme direktion som magasin ANVA, København, og videreføres under navnet NORITA.

★

JUBILÆER: 75 år: *Dalum* brugsforening den 19. november. – 50 år: *Ørslev* brugsforening den 17. november. „*Fremtiden*“, Vrå, den 26. november.

**Skal der
hentes?**

**Skal der
bringes?**

**Skal der
flyttes?**

... Saa er en Chevrolet Lastvogn altid paa sin Plads.

I de fleste Virksomheder ved man i Dag, at det betaler sig at køre Chevrolet, naar der skal bestilles noget, - og Udgifterne skal holdes i et fornuftigt Plan.

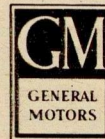

Chevrolet udfører det bekvemt, hurtigt - og billigt. Og saa er det oven i Købet en elegant Vogn - der gør god Reklame for Deres Forretning.

Der er Modeller med Nyttelast fra 1½ til 11 Tons med økonomiske „Kvadrat-Motorer“ paa op til 210 HK. - Praksis har bevist Chevrolet's enestaaende Driftssikkerhed og forbavsende Holdbarhed, - - og dette - i Forbindelse med dens fine Økonomi - er med til at holde de daglige Driftsudgifter nede.

Tal hellere i Dag med en General Motors Forhandler. Han vil med glæde være Dem behjælpelig med at finde frem til netop den Type og Model, De er bedst tjent med. - - - Og som Køber af en Chevrolet er De samtidig sikret kyndig GM-Service og billige Reservedele - overalt.

Finansiering gennem General Motors Acceptance Corporation

Den første Kvinde

Endnu mangler der adskilligt i, at kvinderne har samme adgang som mændene til at arbejde på de områder, hvor deres lyst og evner ligger. Men i løbet af de sidste menneskealdre er der dog gjort store fremskridt. På denne og næste side omtales nogle af de kvinder, hvis indsats blev milepæle i denne udvikling.

hvor manden hidtil

var enerådende

KVINDERNES deltagelse i det offentlige liv har måske sat de tydeligste spor indenfor det humanitære arbejde og fredsbevægelsen. Blandt de mange kvinder, som med opofrelse og dygtighed har virket for fremme af mellemfolkelig forståelse, kan man ikke overse *Bertha v. Suttner*, den første kvinde, der modtog Nobelprisen.

Det er meget muligt, at der uden hende slet ikke ville have eksisteret nogen Nobelpris. I året 1875 var Bertha, der dengang endnu bar sit pigenavn v. Kinsky, i en kort periode privatsekretær for den rige svenske industrimand, Alfred Nobel, dynamittens opfinder, og når han ved sin død tyve år senere ønskede at se hele sin formue anvendt til humanitære formål, skyldes det utvivlsomt for en stor del

hendes indflydelse. Han testamenterede ialt 35 mill. kr. til en stiftelse, der årlig skulle uddele de store prisbelønninger, som bærer hans navn, deriblandt en fredspris.

At Bertha v. Suttner fik tildelt denne fredspris, skyldtes vel nok først og fremmest hendes bog „Ned med våbnene“, som udkom i 1899 og vakte den største opsigt verden over. Det var imidlertid langt fra hendes eneste indsats for fred mellem folkene. En fredskongres, ved hvilken Bertha v. Suttner ikke var til stede, var i de år utænkelig, og det ville næppe have overrasket nogen, om hun havde fået fredsprisen første gang, den uddeltes, i 1901. Der skulle imidlertid gå endnu 4 år, før dette mærkepunkt i kvindebevægelsens historie blev passeret.

Skæbnen forskånede nådigt Bertha v. Suttner for at opleve det skibbrud, hendes idealer led i den første verdenskrig. Hun døde den 21. juni 1914 – otte dage før mordet i Serajevo.

Gå på uld - slid på perlon

SUPER

Stafet

- sokken med 3 mdrs. slidgaranti

8⁶⁵

For det maskuline velvære ...

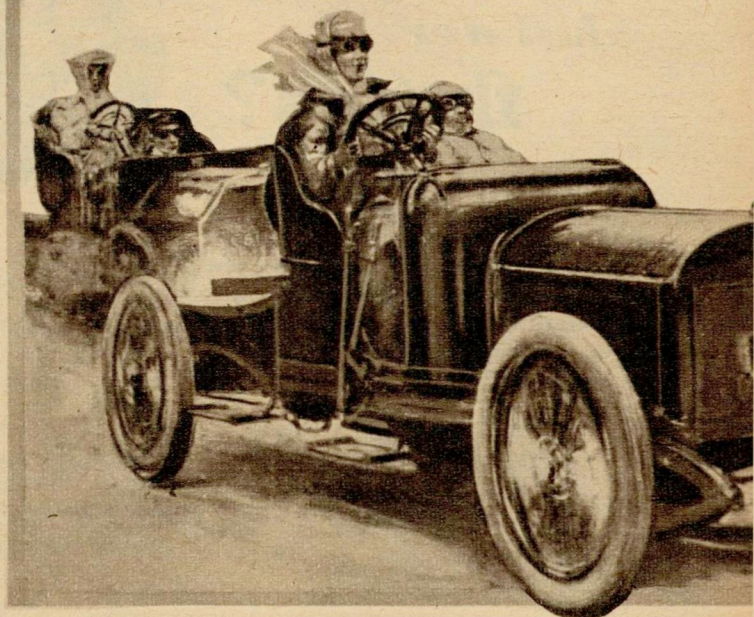
Stafet

ULD-SOK

8⁴⁵

I juli 1908 holdt kvinden sit indtog i en del af teknikkens og sportens verden, som hidtil havde været absolut lukket land for hende: det første bilvæddeløb for kvinder fandt da sted på Brookland-banen i England. Vinder blev miss Muriel Thompson i sin 10 hestes Austin. Hun havde også været sjælen i det forudgående arbejde med dette arrangement, som var en sensation i datidens Europa. At kvinder kørte bil, var i sig selv usædvanligt – og at de ville køre bilvæddeløb ...!

Myndighederne lagde foretagendet alle tænkelige hindringer i vejen, og der indløb talrige protester, bl. a. fra en dyreværnsforening. Miss Thompson satte imidlertid sin vilje igennem og ryddede samtidig endnu en sten bort fra vejen mod kvindens ligeberettigelse med manden.

I 1860'ernes Rusland var det ganske utænkeligt og i strid med alle velanstændighedens love, at en ung, ugift dame af stand ville leve alene og studere ved universitetet. Hvad gjorde Sophie Kowalesky, den første kvindelige professor i matematik? Hun giftede sig hurtigst muligt med en ung student for at kunne begynde studierne. I en alder af 24 år opnåede hun i Göttingen doktorgraden på en afhandling om et indviklet matematisk emne, blev senere professor i Stockholm, og gjorde sig kort før sin død kendt som prisvinder ved Pariser-akademiet.

Da Dorothea Christine Leporin som attenårig pige ytrede ønske om at blive læge, lo man ad hende – endog hendes far, der selv var læge, lo. Det var nemlig i 1733, hvor et sådant ønske fra en kvinde var uhørt. Efter ufattelige besværligheder meddelte Kongen af Preussen hende i 1741 tilladelse til at studere ved universitetet, hvilket vakte vild forargelse ved alle akademier og højskoler. Da hun endelig fik doktorgraden som 39-årig, overtog hun sin fars praksis og blev hurtigt kendt som en dygtig læge – den første kvindelige læge, vi ved om.

Verdens første kvindelige minister, den engelske Margaret Bondfield, begyndte sin løbebane som ekspeditrice-elev. Hun var den næst yngste af en arbejderfamilie med elleve børn, og i kraft af sin overvældende energi arbejdede hun sig hurtigt opad på høje poster i de unge, engelske arbejderorganisationer, indtil hun i 1923 valgtes ind i underhuset som arbejderpartiets første kvindelige parlamentsmedlem. En måned senere var Margaret allerede arbejdsministerens parlamentariske sekretær, og fem år senere blev hun selv arbejdsminister.

En sensation af de store var det, da den verdensberømte skuespillerinde Sarah Bernhardt i efteråret 1900 gav rollen som Napoleons ulykkelige søn, hertugen af Reichstadt, ved uropførelsen af Rostands navnkundige stykke „Ørneungen“. For første gang i det moderne teaters historie optrådte en kvinde i en mandlig hovedrolle. Senere vakte hun furore ved at spille Hamlet. Kendt overalt for sit dramatiske geni, sine talenter for billedhugger- og malerkunst, og for sine opsigtsvækkende påfund, døde Sarah Bernhardt i 1923 i en alder af 80 år.

I oktober 1910 løftede Elisabeth Kuyper som verdens første kvindelige dirigent taktstokken over et symfoniorkester. En kvinde ved en dirigentpult er selv i vore dage et særdeles usædvanligt syn, og Elisabeth havde simpelthen måttet skabe sit eget orkester, for i hele Europa fandtes dengang ikke et orkester og ikke en opera, der ville akceptere en kvinde som leder og dirigent. Hendes fremtræden som dirigent har vakt jublende begejstring hos kritikken både i London og New York, men den økonomiske succes udeblev, og hun har siden gjort sig gældende som komponist.

Selv i dag ville det vække opsigt, hvis en kvinde, der allerede var bedstemor, kom på den idé at ville udforske verden og drage på store opdagelsesrejser. Hvor meget mere opsigt vakte det da ikke i 1842, da verdens første store kvindelige opdagelsesrejsende Ida Pfeiffer rejste fra børn og børnebørn for at virkeliggøre sine fantastiske globetrotter-drømme? Hendes forskningsresultater fra rejser til det nære Østen, Island, Chile, Tahiti, Kina, Gangesdalen, Afrika og Madagaskar gjorde hende til æresmedlem af de geografiske selskaber i Paris og London.

24⁸⁵

Slidmand

SLIDMAND gir skjorte-velvære

ET KVALITETSPRODUKT FRA

Når en dansker taler om Tivoli, er der jo ingen tvivl om, at han tænker på Københavns Tivoli. Men Carstensens gamle have er trods sin mere end 100-årige historie en ren årsunge ved siden af et andet Tivoli, den villaby ved Sabinerbjergene, som blev grundlagt for mere end to tusinde år siden af romerske kejsere og rigmænd. Forfatteren *Otto Gelsted* tager her læseren med på en vandring gennem Roms Tivoli til en af dens perler, renæssanceslottet Villa d'Este berømte springvandshave, der med fuld ret regnes blandt Italiens fornemste turistattraktioner, og som dog – siger Gelsted – kan få en nordbo til at længes efter et fynsk engdrag eller en sjællandsk grøftekant.

Den rejsende, der første gang oplever Rom og kun har en ugestid til sin rådighed, kan godt føle sig grebet af en vis tumult. Hans omtumlede hoved ligner til sidst en snurrende gramfonoplade, hvorpå Peterskirkens kuppel, Forum Romanum og Palatinerhøjen, den hellige vej og de antikke badeanstalter, Capitolium, Marcus Aurelius' rytterstatue, Trajansøjlen og Tiberens lergule vand snurrer og snurrer, et virvar af billeder ledsaget af en musik af utallige kirkeklokker, der dog overdøves af den motoriserede færdsels barnligt glade udfoldelse af den størst mulige larm og spektakel.

Og så er der jo det, at man i Rom vandrer gennem århundreder, ja årtusinder. Gennem sekler og atter sekler har Rom været kulturens arnested. Byen overtog den græske dannelse fra Athen, var middelalderen igennem og op i renæssancen pavemagtens mægtigste central for udbredelse af katolsk tro og italiensk finansmagt...

Så kan man en dag følte sig slidt og træt af de mange indtryk, der trænger sig

ind på en, og man søger til et sted udenfor Rom for at finde fred og hvile. Hvad er da naturligere end at man følger i de romerske rigmænds, filosoffers, digteres og kejseres fodspor og rejser til Tivoli, der fra gammel tid har været Roms villaby.

Her kan man vandre i de store anlæg, der kaldes Hadrians villa, men i virkeligheden er ruinerne af en hel lille by med paladser, hofmandsboliger, badeanstalter og kaserner for gladiatore, fiskedamme og et utal af skulpturer. I denne rigmandsby havde kejsertidens stormænd deres luksuøse landsteder. Ud til *Tibur* – det er Tivolis gamle navn – søgte kejsere som Augustus og Hadrian, en digter som

Forbi disse springvand hancens pragtfulde rigm skønne fyrstinder vandlienerne har fra oldtiden legeglatte børn – elsket al former for vand. Tænker e rejsende tilbage på Italiel først og fremmest den ris plaskende lyd af utallig vand og brønde, der bo talte rinder ham i hu. I Vill berømte renæssancehave lienerens kærlighed til hans barnlige legelyst fæle storslåede udtryk. Her fi hvad der kan tænkes af l fontæner, springvand og vandfald.

Tivoli

lign

Horats, en historieskriver som Suetonius.

Byen ligger på vestsiden af Sabinerbjergene på en kalkstensklippe, hvorfra man ser ud over den flade romerske kampagne. Til den anden side løber en flod i en dyb kløft og med høje vandfald. Og ikke langt borte findes de tre fra oldtiden af berømte svovlbade, der benyttes den dag i dag som på kejser Hadrians tid.

Hadrian kunne med rette – ligesom en langt senere og langt ringere monark – kaldes for *rejsekejseren*. Utrættelig gennemrejste han sit vidtstrakte rige fra Hellas til Ægypten. Han var ikke blot en hersker, som historien har tilkendt organisatorisk geni, men en usædvanlig mangesidig og kunstnerisk begavet ånd – forfatter, maler, musiker og arkitekt. Et nervøst, uroligt, gådefuldt sind, der i sine sidste år søgte ro ude i Tivoli, borte fra regeringspligterne i hovedstaden.

Han havde altid været en sværmerisk turist, en ganske moderne dyrker af naturskønhed og oldtidsminder. Nu søgte han i sin Tivolihave at efterligne de berømte og mærkelige bygninger, han havde set på sine rejser og opførte en slags monumentale rejseminder, som en romersk kejser havde det i sin magt at gøre.

Et lille latinsk digt, som han skrev på sit dødsleje, kan give en sen tids vandrer et indblik i de følelser, der besjælede kejseren, når han spadserede herude i sin have. Det kan oversættes sådan:

Min sjæl, du urolige, søgende
gæst og fælle af legemet,
nu går du bort til steder
blottet for farver, trivsel og virke,
med livet i glæde og spøg er det slut.

– Til en anden storhedstid, renæssancen, hensættes vi i Villa d'Este have. Hovedbygningen opførtes i 1550 og var beregnet til sommerbolig for kardinal Ippolito d'Este den Yngre. Slægten d'Este var et af de ældste regerende huse i Italien. Berømte var ikke mindst familiens dejlige

kvinder. Beatrice d' Mantova, prisesom og mest kultiverede plienske renæssance p hof med store kuns Correggio, arkitekten salgeniet Leonardo da kurrent har hun i sin d'Este, om hvem det tvivl blandt alle det dredes prinsesser på måde virkeliggjorde ideal.

Kardinal Ippolito slægten – ikke altfo magten, men han g som en ivrig og mægt og litteratur. Det st der bærer hans navn, været regnet for det på en renæssancehave vil sige noget.

Højdeforskellen i t vidst og raffineret ud lagt og udført med kl nisk snille. Intet syne delbare indskydelser. en hel række haver, a hinanden, og de talri der, søer og vandorg vejret eller styrter ne bede og høje århund får deres vand fra f svulmende af vandkra bjergene oven over T Italien er et brønc

Villa d'Este har været et hyppigt motiv for danske malere. Fra haven med dens hundreder af springvand og vandfald har man en pragtfuld udsigt over den romerske kampagne til Sabinerbjergene og til Rom med den alt dominerende Peterskirkekuppel.

er ikke

TIVOLI

, hertuginde af
af de skønneste
sesser i den ita-
ngav sig ved sit
te som maleren
mante og univer-
inci. Og en kon-
n søster Isabella
der at hun uden
og 16. århund-
mest fuldenste
ns menneskelige

l sig – som hele
godt med pave-
le sig gældende
beskytter af kunst
tede haveanlæg,
gennem tiderne
nneste eksempel
Italien – og det

enet er meget be-
et, alt er tilrette-
eregning og tek-
verladt til umid-
gentlig er haven
gt i terrasser over
fontæner, kaska-
der springer i
mellem blomster-
gamle cypresser,
en Aniene, som
strømmer ned fra
i.
s og springvan-

denes og kildernes land. Overalt i de sol-
stegte byer og i bjergenes småbyer og vin-
gårde hører du den lokkende og forfris-
kende klukken, rislen og plasken af de
tusinde og atter tusinde kildevæld og
kummer. Her vaskes konernes tøj, og børn
fylder karaffer og kar. Her snakkes og
pludres omkap med det snaksomme vand.
Overrisling og vandbygningskunst er en
nødvendighed i det nøgne og solsvedne
land, mennesket tørster efter kildevand
som den udtørrede jord efter regntidens
vældige nedbør – skyernes sluser, der en-
delig åbner sig, ja, himlen der i et mæg-
tigt, befrugtende favntag møder jorden,
sådan som vi kan læse om det i middel-
havslændenes ældgamle, storladne myter!

Vi danske, der lever i et klima, som
for størstedelen er sammensat af regn og
tåge og mørke, pløre forneden og for-
oven, vi der bliver klamme i huden og
forfrosne i sjælen af mangel på solvita-
miner – det er ikke regn vi længes efter,
når vi med trækfuglelængsel stirrer mod
syd og lader hjertet flyve over Alpernes
mægtige barriere mod vort ønskeland ved
det blå Middelhav og Roms eller Napolis
eller Syrakus' blå, olympiske solhimmel.

Villa d'Estes have i Tivoli er helt præ-
get af glæden over at lege med vand. Vi
kender den sikkert alle fra vores barn-
dom – ligesom den farligere glæde ved at
lege med ild. Hvem har ikke som barn
presset sin tommeltot mod en vandhane
og moret sig med at se vandet bane sig
vej og sprøjte frem trods hindringen?

Hvem har ikke holdt en ske med bagsiden
opad imod en vandstråle og set vandet
brede sig til siderne i glasklare, bufor-
mede vinger som et vidunderligt insekt,
en eventyrlig guldsmed, skabt af det våde
element? Ja, hvem har ikke ved stranden
bygget damme og kanaler og med byg-
herrens ret til at bestemme sat skranker
og åbnet udløb for havvandet? – Det
filosofiske billede af mennesket stillet
overfor verdensaltet og tilværelsens gåde
er jo et barn, der leger med vand og sand
på en kyst.

Tekniken var på renæssancens tid
endnu ikke blevet grundlaget for en helt
ny, økonomisk og industriel kultur. Men-
nesket legede endnu barnligt med tek-
nikens lige netop anede muligheder. En
veldig, pompøs udfoldelse af renæssance-
menneskets barneleg med vand – det er
Villa d'Este.

Her – og i hele Italien – springer vand-
stråler op af marmorborde eller bruser i
vejret som fantastiske fjerbuske eller
mumler i grotter eller breder sig spejlende
om marmorfigurer, om havheste og le-
gende delfiner, om havmænd med tre-
forke og dejlige kildenyumfer og trinde
bambinoer, for italienerne er et barnekært
folkefærd, og de legende småbørn med
deres tykke, polstrede pusselanker skal
ikke mangle ved kilder, vandspring og
brønde. Og det er heller ikke barneleg
altsammen, hvad vandrigdommen giver
anledning til. Tivoli har den dag i dag en
livlig industri baseret på udnyttelsen af
vandkraften – kobberværk, papirfremstil-
ling. Italien lever. Italien arbejder.

Vores eget Tivoli (som vi alle elsker)
ligner ikke ret meget den italienske by,
det har taget navn fra. Men et sted i Ita-
lien – jeg husker ikke mere hvor – så jeg
et lille sjovt springvand, der var bygget
over en idé, som det københavnske Tivoli
godt kunne tage op. Det forestillede to
børn, en lille dreng og pige, der under en

veldig, opslået paraply søgte værn mod
et vandsprings nedstyrtende regn. Naivt
og sødt.

Dugget af regndråber og klam i tøjet
og våd på hænderne går jeg gennem
vandspringshaven, hvor hvert nyt buskads
åbenbarer en stensætning med faldende
vand eller en springende vandsøjle, hvori
regnbuen leger med sit syvfarvede spil.
Men det kan nok hænde, at al denne be-
regnede have- og vandkunst, hele denne
pralende udstilling af rigdom og pragt og
ørkesløst hofliv, denne umådeholdne, næ-
sten sjælløse tekniske leg, lader en nordbo
kold.

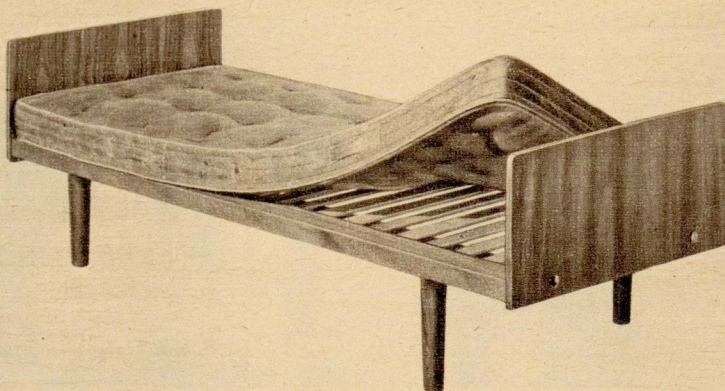
Der er en pige fra renæssancen, markise
Isabella Gonzaga, hvis breve strømmer
over med skildringer af pave Leo Xs vild-
svinejagter, prægtige fester med opførel-
sen af komedier og balletter, han giver for
hende i Vatikanet, kardinalernes og ban-
kierernes overdådige gæstebud til hendes
ære i deres palæer og haver. En nordbo
kan gribe sig i at længes fra al denne
renæssancepragt og kolde kunst til et
fynsk engdrag eller en sjællandsk grøfte-
kant eller til den iskolde vandstråle, der
springer ud af klippevæggen på en bjerg-
vej i Norge – ikke et kunstigt vandanlæg,
nej, en åre der åbner sig lige fra landets
gavmilde hjerte og læsker den tørstende
langvejsfarer med sin karske drik.

Men så har jo Italien sin rene og liflige
og billige vin, som man med en underlig
oversættelse kalder „landvin“, som om
ikke al vin gror på landet og ikke op af
byernes stenbro eller asfalt. Den rigtige
oversættelse er „vin fra egnen“, altså ste-
dets naturfødte produkt på lige linje med
de vældende kilder, blot tilsat en ekstra,
let hidsende og fantasifuld glød af jord-
bundens mineralske kraft og urternes søde
safter og solhimmels mægtige glans.

Bella Italia – skønne Italien – rislende
kalder dine springvand, brønde og kilde-
væld på mit hjerte.
Otto Gelsted.

Sengebriksen med de mange muligheder

TEGNET FOR FDB AF ARKITEKT EJVIND A. JOHANSSON

Som seng med den lægeanbefalede sundhedsmadras

Sengebriks 6. 18

med asketræslister
røgfærvet eg eller teak/eg

Sundhedsmadrastype S

med 25 års garanti for fjederindlæg

kr. 200,00

kr. 216,00

ialt kr. **416,00**

Som sofa i opholdsstuen

Sengebriks 6. 18 — som ovenfor

Sengehynde H. 9. H. med springindlæg
inklusive uldent stof

Rygghynde H. 9. A. med magasin til sengetøj
inklusive uldent stof

kr. 200,00

kr. 246,00

kr. 125,00

ialt kr. **571,00**

Som soveplads i kammeret

Sengebriks 6. 19 røgfærvet eg
som ovenfor, men med lave gavle

Sædehynde H. 9. H. som ovenfor

kr. 160,00

kr. 246,00

ialt kr. **406,00**

Sengebriksene kan også stilles i forlængelse af hinanden

MØBLER

NJALSGADE 17 . KØBENHAVN S . CENTRAL 4015
ESBJERG . KOLDING . ODENSE . AALBORG . ÅRHUS

DET ER KLART, at vi alle må være dybt interesseret i at få at vide, om hjerne-misdannelser, der fører til svagtbegavede børn eller endog til idioter, skyldes enten arvelige forhold eller f. eks. fejl i mode-rens ernæring under fosterets tilblivelse. Skyldes de arveanlæg, kan vi forhindre sådanne børns fødsel ved at undgå be-frugtning ved kønsceller, der stammer fra individer med de uheldige arveanlæg. Skyldes de fejl i ernæringen, kan vi rette herpå.

En tilsyneladende verdensfjern viden-skab som formdannelsefysiologien kan give os forståelse af fejl i tilblivelsen af vort kosteligste organ, den tænkende, planlæggende og handlende menneske-hjerne — ja, denne teoretiske videnskab vil efterhånden kunne give os midler i hænde til at bøde på disse fejl.

Antallet af misfostre steg, da kvinderne sultede

Man har en meget stor undersøgelse over antallet af misdannede nyfødte og rigtige misfostre født af kvinder fra Stor-Berlin i årene 1930–39 og 1945–50. Sammenlignet med normale tiders antal af misfostre var der en tydelig stigning i årene lige før krigen og en voldsom stigning i efterkrigsårene. Særlig påfaldende var den store stigning i antallet af mangler i centralnervesystemet. Lignende undersøgelser kendes fra München og fra de jødiske koncentrationslejre.

Alt tyder på, at denne stigning i antal-let af misdannelser skyldes mangler i de frugtsommelige kvinders ernæring. Det vides, at kvinderne i Tyskland under rationeringen før krigen og navnlig under og efter krigen fik mindre føde end mændene — gennemsnitligt kun 1,000–1,500 kalorier pr. dag, d.v.s. betydeligt under det nødvendige kaloriebehov for normal livsførelse. Kvinderne sultede altså regel-ret. De fik naturligvis heller ikke tilstræk-ke ligt med vitaminer. Og nu er vi ved det afgørende for vort problem om hjer-nens formtilblivelse.

For en halv snes år siden begyndte for-skere i forskellige laboratorier en systema-tisk undersøgelse af vitaminmanglers ind-flydelse på fosterudviklingen hos forskel-lige forsøgsdyr, særlig rotter. Eksperimen-terne, der stadig er i gang, går ud på følgende:

De unge hunrotter får normal føde med alle nødvendige vitaminer lige til de bli-ver drægtige, dog ikke mere end lige nød-vendigt for at holde dem sunde, men ikke så meget, at de kan aflejre overskud af vitaminer i fedtvæv og andre organer. Lige fra drægtighedens begyndelse giver man dem stadig rigelig føde, men med udeladelse af det bestemte vitamin, man vil prøve på fosterudviklingen. Resulta-terne viser, at vitaminmangel i moderens føde giver sig drastiske udslag i fremkom-sten af misfostre af mange slags og af mange grader af misdannelser. Misdan-nelsernes beskaffenhed afhænger stort set

BESTEMMER MENNESKETS

Fysisk-kemiske love afgør, hvorledes hjernen bygges op under fostertilværelsen. Derfor kan f. eks. vitaminmangel hos moderen være skæbnsvanger.

intelligens og karakter?

af, hvilket vitamin, der savnes i moderens føde. Blot et resultat vil jeg nævne her, men et, som kan mane til alvorlig eftertanke.

Hjernemisdannelser, fordi et bestemt vitamin manglede

Blandt B-vitaminerne er der et, der hedder folinsyre. Hvis de drægtige rotter mangler dette stof i føden, opstår der hos fostrene forskellige hjernemisdannelser, der kan fremkomme i forskellige grader, nogle af dem i så ringe grad, at de næppe kan erkendes. Nogle af ungerne var endog normale at se til ved fødslen, men når de voksede til, viste det sig, at hjernen ikke fungerede helt normalt. Det viste sig, at disse dyr var underbegavede, thi de kunne ikke klare de bekendte labyrintforsøg, der er prøver på normale rotters intelligens.

Nu er det naturligvis klart, at vi må være meget forsigtige med at drage forhastede slutninger fra disse rotteeksperimenter til forholdene hos mennesker. Men vi har dog fået et varsko om, at tilstrækkelig vitaminholdig føde til den vordende moder er en nødvendig forudsætning for en normal fosterudvikling også hos mennesker. Vi er blevet opmærksomme på, at lavere intelligens ikke alene kan skyldes arvelige anlæg, men også faktorer i de indre og ydre kår, hvorunder fosterudviklingen foregår.

Hvordan kan nu dette komme videnskaben om hjernens formtilblivelse ved? Ja, sagen er, at vitaminerne indgår som nødvendige kemiske led i alle cellers livsfunktioner. Det er da let at se, at når en celle eller en gruppe af celler, der skal danne et eller andet hjernefsnit, ikke får tilstrækkeligt af disse arbejdsstoffer, så kan de ikke udføre deres arbejde tilfredsstillende, og heraf følger igen, at det fint afbalancerede kemiske sammenspil mellem cellerne, især i de tidlige fosterstadier, kommer ud af gear, og så opstår misdannelsen.

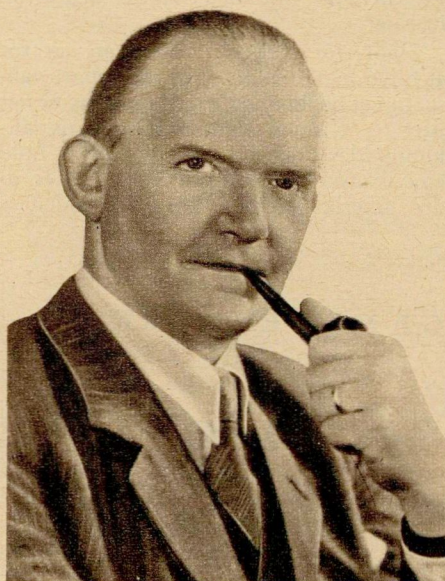
Da hjernens formtilblivelse skyldes et så indviklet system af kemiske påvirkninger cellerne imellem, er det forståeligt, at mange andre faktorer kan gribe forstyrrende ind i dens udvikling. Eksperimenter på dyr har vist, at både hormoner, mangel på visse sporstoffer, f. eks. jod, giftvirkninger og ikke mindst bestråling med røntgen og andre strålskilder kan gribe forstyrrende ind, fordi de alle på et eller andet tidspunkt slår cellernes samarbejde i stykker.

Når vi nu er ved at erkende alle disse farer, der truer den normale hjernes formtilblivelse, så må vi være dybt taknemmelige over, at betingelserne for denne til-

blivelse er så bredt dimensionerede, at endog ret store svingninger deri kan tåles uden at det hindrer udviklingen af en normal hjerne. De allerfleste børn fødes dog heldigvis med normale, d.v.s. brugbare hjerner. Dog ved vi endnu for lidt om, hvordan det er fat med de allerfattigste befolkninger i de traditionelle hungersdistrikter i de stærkt overbefolkede lande rundt om på jorden.

Grundtrækkene i vor karakter anlægges i fosterlivet

Vi ved endnu ikke med sikkerhed, hvordan det går til hos os mennesker, at der udvikles enæggede tvillinger, søskende, der er opstået fra eet befrugtet æg. Men hos vore yndede eksperimentaldyr,

Professor, dr. phil. H. V. BRØNDSTED, som er forfatter til denne artikel, skrev i sidste nummer af Samvirke om hjernens tilblivelse.

padder og fugle, er det ganske let at frembringe sådanne væsener. Det sker blot ved med en nål, en fin hårslynge eller ved påvirkning med bestemte salte at dele det befrugtede æg eller et lidt senere fosterstadium i to halvdele og skille dem ad. Hver af dem vil da danne et fuldstændigt og velskabt foster.

Da nu de to tvillinger har nøjagtig den samme arvemæssige beskaffenhed, vil deres hjerner også være nøjagtig ens i bygning og funktion og fortsætte dermed, dersom de to individer vokser op under ens kår, altså underkastet de samme ydre påvirkninger. Det samme gælder naturligvis enæggede tvillinger hos mennesket uanset måden, hvorpå det befrugtede æg eller ganske unge fosteranlæg er blevet delt i to.

Talrige undersøgelser har vist, at sådanne enæggede tvillinger er ens i intelligens, i psykiske reaktionsmåder og øvrige karakteregenskaber, forudsat at deres levevilkår og åndelige påvirkninger udefra er de samme.

Dette siger os noget meget væsentligt om os selv. Det siger os, at vor hjernes tilblivelse, dens bygning og funktion er bestemt af de fysisk-kemiske love, der hersker alle organismers formtilblivelse. Funktionen af et organ er derfor nøje forbundet med dets bygning, altså med dets formtilblivelse.

Når vi ser på, hvad de enæggede tvillinger lærer os, er det derfor sikkert, at grundtrækkene i vor karakter og hele psykiske struktur anlægges i fosterlivet. Dette er den ene af grundene til, at vi alle er forskellige i disse henseender. Men der er en anden grund.

Påvirkninger livet igennem forandrer hjerneprocesserne

Lykkeligvis og ulykkeligvis er det jo sådan, at ethvert organ også efter fosterlivet, ja, hele livet igennem, kommer ud for vekslende påvirkninger, der forandrer dets struktur og dermed dets virkemåde. Det gælder i ganske særlig grad hjernen. Vi kan blot tænke på giftstoffer, f. eks. alkohols indvirkning på hjerneprocesserne. Heldigvis er denne indvirkning i reglen forbigående. Små hjernerystelser kan indvirke på psyken, det kendes fra boksere, hvor små blodudtrædninger i hjernen kan forandre fine strukturer i hjernen, således at der indtræder hukommelsessvækkelse eller nedsat intelligens. Større hjernerystelser kan helt forandre et menneskes karakter. Men langt større almindelig betydning har det for os mennesker, at de psykiske påvirkninger, vi er genstand for hele livet igennem, forandrer vort bevidsthedsindhold, d.v.s. vore hjerneprocesser således, at hele vor adfærd forandres.

Selvom vi her skuer ud over de vidtstrakte felter, der hedder psykologi, sociologi o.s.v., må vi ikke glemme, at alle vort sinds tilstande veksler i kraft af, at vor hjerne er et så vidunderligt indviklet kemisk apparat, at det giver de rige muligheder på godt og ondt, som vi daglig erfarer hos os selv og vore omgivelser, hos regeringer og folkemasser.

Er det så ikke nok umagen værd at studere dette vidunderlige organs formtilblivelse og drage den lære af vore videnskabelige undersøgelser, som kan give os midler i hænde til at skabe så gode betingelser som muligt for dets tilblivelse.

H. V. Brøndsted.

- Der er mere, hvor den kom fra, siger gårdejer Klitgaard og viser sin saltklump.

Suldrup

drømmer om

drømme og forhåbninger i den lille Himmerland-kommune. Salt er blevet Sønderup-Suldrup kommunes tipskupon, lotteriseddel og præmieobligation. Gevinsten, man drømmer om, er et saltværk...

Arbejdsløsheden har i adskillige år været et meget alvorligt problem på denne egn, som er en af landets små arbejdsløshedsøer. Af de 90 medlemmer i den lokale arbejdsmandsfagforening kan kun 12-14 regne med fast arbejde, og for adskillige af de andre ser fremtiden økonomisk temmelig trøstesløs ud.

Med den mekanisering af landbruget, som er i gang, kan man næppe vente, at dette erhverv vil komme til at beskæftige alle disse ledige hænder, og af industri findes der så at sige intet i kommunen. Et saltværk ville helt ændre denne situation.

Hvor store chancer, drømmen har for at blive til virkelighed, er det meget vanskeligt at bedømme i dag. Foreløbig er der gået 10 år, siden Marinus Klitgaards saltklump blev bragt op i dagslyset af et hold amerikanske borefolk, og det er 23 år siden, amerikaneren Ravlins gav meddelelse

om det første saltfund. Ravlins er hidtil den eneste, der har spundet guld på saltet i Danmarks undergrund, skønt det er noget omstridt, hvorvidt hans saltklump virkelig stammer fra boringen i Harte ved Kolding, eller den var købt i en materialhandel i Odense. Saltklumpen betød under alle omstændigheder, at han fik eneret på udnyttelse af værdierne i Danmarks undergrund, og denne koncession skyndte han sig at sælge til en af USAs store oliekoncerner, Gulf Oil. At de senere saltfund i Danmark, derimellem det på Klitgaards jord, er regulære nok, er der derimod ikke tvivl om.

Ved de boringer, Gulf Oil og senere Standard Oil har foretaget, er der bl. a. fundet salt på Rønland ved Tyborøn, i nærheden af Holstebro, ved Mønsted vest for Viborg, ved Batum i Salling, på Mors, ved Hvornum ved Hobro - og altså ved Suldrup.

Udnyttelse af saltet har aldrig interesseret de amerikanske firmaer. De penge, der kunne være i det, ville selv i heldigste fald være småmønt for et foretagende som Standard Oil. Andre, mere beskedne sjæle, mener nok, der på dette område ligger en forretning, som er værd at tage med. Danmark importerer årligt salt for et sted mellem 10 og 12 millioner kr. (importprisen er ca. 10 øre pr. kilo), og de saltforekomster, man har kendskab til, kunne mageligt dække dette behov langt, langt frem i tiden, selv om man samtidig fik en dansk salteksport i gang - f. eks. til de andre skandinaviske lande.

MED den selvfølelse, det giver, når man skal til at åbenbare en sjælden ting, lægger gårdejer Marinus Klitgaard en tung pakke midt på spisebordet. Frem af papiret dukker en cylindrisk klump på størrelse med en konserverdåse - en grågrumset masse med rødlige rustpletter. Det er salt, en prøve fra det uhyre saltleje, som efter alt at dømme strækker sig under Suldrup-egnen i et kilometertykk lag.

På dette underjordiske kæmpelager af vort uundværlige krydderi hviler mange

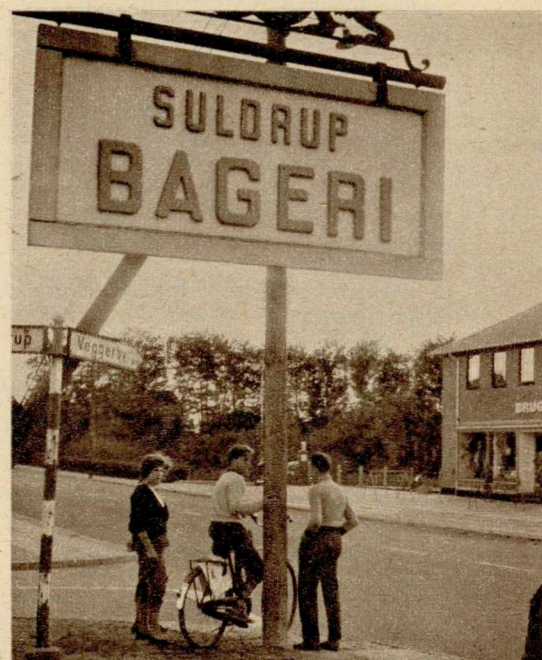
MAN HAR DET BEHAGELIGT MED ET LÆKKERT

slumretæppe...

Ternet flonel - i den rigtige størrelse: 140 x 190 cm - tæppet fås i fraise, grønt eller brunt. **22.-**

- og så får De endda dividende i Brugsen

- Det er virkelig galt med beskæftigelsessituationen her i Sønderup-Suldrup, siger sognerådsformand Jensen-Sønderup. Man skal helt tilbage til trediveerne for at finde noget tilsvarende. Adskillige arbejdsmænd har opbrugt al deres understøttelse. Der er så at sige ingen industri i kommunen, og heller ikke store chancer for at få nogen - med-

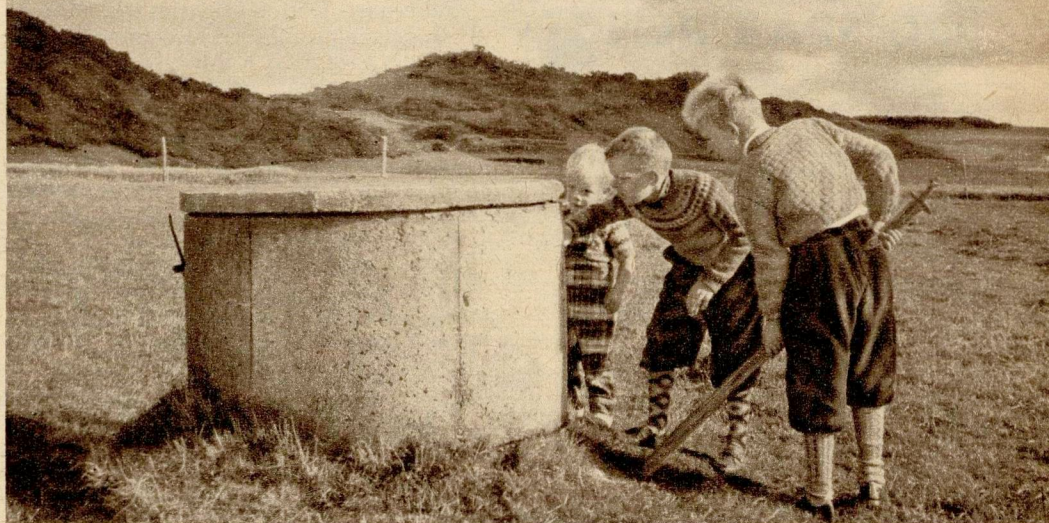
SALT

Netto-valutagevinsten ville dog ikke blive så stor, som disse tal antyder, bl. a. fordi saltudvindingen ville kræve temmelig meget brændsel. Antagelig skal der anvendes en metode, hvorved saltet opløses nede i borehullerne og pumpes op som stærkt saltvand. Inddampningen og raffineringen af dette salt forudsætter et omfattende fabriksanlæg, noget i retning af en sukkerfabrik, og der skal derfor en meget anelig startkapital til.

Uovervindelige tekniske problemer skulle derimod ikke være til stede, specielt ikke ved de største og højestliggende forekomster – som den ved Suldrup. Flere kapitalstærke firmaer har da også meldt sig med anmodning om tilladelse til at gå i gang med saltudvindingen.

Efter den sidste revision af Standard Oils koncession omfatter den ikke mere salt, og de store saltlejer er derfor statens ejendom.

Det er i den seneste tid blevet antydnet, at bevilling til saltudvinding ville blive givet til et enkelt, privat firma som et *monopol*, mod at firmaet til gengæld betalte en afgift til staten pr. ton udvundet salt – altså en indirekte skat. En *beslutning* herom foreligger dog ikke, og man må naturligvis håbe, at regeringen, som har den endelige afgørelse, finder en anden ordning. Særlig indviklet ville det således ikke være at give saltudvindingen fri, som f. eks. brunkulsproduktionen er det. Et embedsmandsudvalg er for tiden i gang med at gennemgå dette bevillings-spørgsmål.

Samtidig nærmer man sig i Danmarks geologiske undersøgelser afslutningen på et arbejde, som vil give et overblik over alle de hidtil konstaterede saltforekomsters størrelse og kvalitet. Amerikanerne har overladt rapporter om alle deres bore-resultater til de danske myndigheder, og samtlige de saltprøver, man har boret op, er blevet omhyggeligt opbevaret, nøje katalogiseret efter dato, findested og dybde.

I denne skønne, jyske egn er det, man går og drømmer om et saltværk. Cementsoklen midt i billedet dækker over et borehul fra 1947. Netop i det hul fandt man ganske vist ikke salt, fordi man stødte på en meget kraftig vandåre, der standsede boringen, men flere andre steder på egnen hentede man boreprøver af råsalt op.

Det er et materiale, det har kostet millioner at tilvejebringe, de danske geologer hermed har fået gratis i hænde.

Men det, man spørger om i Suldrup og en række andre byer, er: hvornår *sker* der noget. Utålmodigheden er forståelig, når man ved, hvor meget afgørelsen betyder for en række af de små samfund, som hver for sig håber på den store gevinst i saltlotteriet.

Statsgeolog Th. Sorgenfrei måler og journaliserer saltkerner fra borestedet ved Suldrup, mens assistent fru S. Damsgaard Sørensen er i færd med at analysere en saltprøve.

FARV SELV MED OPAL OG SPAR PENGE!

Garderoben, gardinerne, dækketøjet o.s.v. bliver som nyt, når det farves med **Opal-farver**, der findes i 39 moderne kulører - se farvekortet - og kan farve:

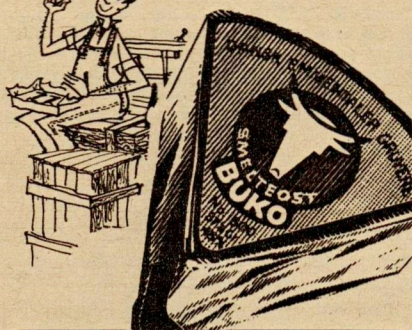
Uld, Halvuld, Silke, Halvsilke, Bomuld, Linned
endvidere Nylon o.s.v.

DET ER SÅ LET
AT FARVE MED **OPAL**

Brug **Opanol** til blegning og affarvning -
det skåner tøjet!

FARVEFABRIKEN OPAL A/S

- PÅ ARBEJDSPLADSEN

**Ta' BUKO
til bords...**

APPLIKÉR
ET
MORSOMT
JULETÆPPE

det går
hurtigt og
let med

**Den
flydende
tråd**

I tube eller
flaske.

Rækker
langt.

BRUGSEN
har den

ANSIGTSPLEJEN er et kapitel for sig. Det er ikke bare et slogan, at skønhed kommer indefra, det er noget, man i høj grad må regne med. Huden får sin vigtigste næring gennem blodet, hvorved almenbefindendet får stor indflydelse på udseendet. Derfor må man ikke glemme så betydningsfulde skønhedsmidler som rigelig søvn, frisk luft hver dag, hensigtsmæssig ernæring med frugt og mange grønsager.

Men hudens yderste fine lag behøver også pleje udefra; dagens støv lægger sig på ansigtet såvel som på stuens møbler, og vind og vejr tager hårdt på teinten, ikke mindst når man bor på landet.

Er huden normal, eller har den tendens til at fedte, kan man bruge vand og sæbe, og her kan De vælge mellem FDB's mere luksusbetonede sæber: Regina-, oliven-

BLIV KONNERE

eller lavendelsæbe. Men er huden tør, tynd, sart eller overfølsom, skal man være lidt varsom med at rense den på denne måde. Rens da hellere med olie eller creme, f. eks. Regina natcreme, der faktisk er en to-i-éen creme, idet den både kan bruges som rensende og nærende creme. Der renses efter med et stykke vat fugtet med ansigtsbadevand, der ikke må være for stærkt. Har De ikke lyst til at købe det, så lad være med at lade alle Deres agurker, asier eller græskar havne i eddike, men pres og si saften af nogle af dem og brug dem som ansigtsbadevand. En anelse benzoësurt natron gør den mere holdbar. Er nu alle disse ting uden for rækkevidde, da kan almindelig grønsagsvand eller te også gøre det.

Men det er ikke nok, at huden er ren, den må næres og beskyttes, ikke mindst nu, da efterårets blæst gør attentat mod den. Desuden får man let flere rynker, når huden er for tør, så det gælder om at holde den blød og smidig. Til dette formål har FDB foruden den før nævnte Regina natcreme, der er en fedtende creme, også en udmærket nærende creme, Norita, der opsluges af huden uden at fedte denne og samtidig virker beskyttende mod kulde og blæst. Den er slet og ret familiecremen i dagligdagens vind og vejr.

Dagcreme og pudder giver huden et smukt, mat skær og virker desuden i høj grad beskyttende. Regina dagcreme passer bedst til normal og fedtet hud, mens Legende dagcreme med det nærende le-cithin-indhold bør vælges til tør eller sart hud som pudderunderlag.

En diskret make up sætter prikken over i'et på en velplejet hud. Den kvikker op på enhver pige fra fjorten til firs. Der er ikke mange, der har noget imod kosmetikken, når den bruges med måde og maner. Det, der skaber modstandere, er forkert brug og overdrivelser.

DER HØRER mere til at tale end blot at bevæge kæberne, forudsat naturligvis, at man ikke ligefrem er ude på at kede sine omgivelser. Og de fleste af os vil vel gerne have ord for at være en underholdende gæst, en charmerende værtinde og en inspirerende hustru. Vi misunder de kvinder, der forstår at konversere, som evner at fængsle deres tilhørere ved deres interessante tale og fornøjelige historier. Hvorfor er der ingen, der begejstret lytter, når man selv fortæller noget? Hvorfor sidder man altid selv i den „kedelige bordende“?

Fejlen er nok den, at man yder for lidt. Det kræver noget at underholde, men det er noget, der kan læres, hvis man har viljen til det og prøver at følge visse uomgælige regler.

Hør ordentligt efter. Det er den første betingelse for at kunne give et fornuftigt svar, og det er for øvrigt forbløffende, hvilket ry man kan erhverve sig for at konversere, uden at man åbner munden, men blot ved at lytte opmærksomt.

Vis interesse for det, der siges. En opladt modtagelighed, der giver sig udtryk i bemærkninger som „nej, er det virkelig sandt?“ eller „hvorfor mener De i grunden det?“ „Det må jeg høre mere om“ o.s.v. vil stimulere fortælleren til at yde sit bedste.

Hold samtalen igang. Selv det bedste oplæg til en diskussion falder til jorden, hvis ikke bolden tages op. Når den talende afslutter sit indlæg med et „tror De ikke også det?“, og man så blot mumler et „joe“ eller „det kan godt være“, ja, så er det næsten umuligt at komme videre. Prøver man derimod at give udtryk for en modsat eller supplerende opfattelse, så er der ingen fare for, at samtalen skal gå i stå.

Bliv ikke personlig. Det virker altid pinligt med fornærmede udbrud som „jeg har vel lov at have min egen mening“ eller „hvorfor er det altid mig, der skal have uret?“. Når man diskuterer en sag, må man prøve at være helt objektiv og holde sig selv udenfor. Det kan være fristende at komme med personlige eksempler, men det fjerner én nemt fra emnet ved at føre til alenlange og uvedkommende beskrivelser f. eks. af den sommer, da man var udsat for et lignende problem, hvordan vejret var, det hus, man boede til leje i, slagterens priser, og hvad ved jeg.

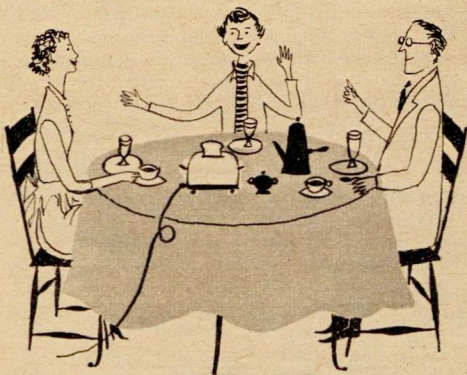
Vælg emner med omtanke. Vi mindes en fyr, der på dansegulvet spurgte sin pige, om hun nogensinde havde set en ko blive dissekeret, hvorpå han gav en rystende beskrivelse af foreteelsen. Hun har næppe fået megen fornøjelse af dansen. I det hele taget er dansegulvet ikke stedet for drøftelse af emner, der lægger for megen beslag på opmærksomheden. Hvis De endelig vil vide, hvad Deres partner mener om mulighederne for nedrustning i øst og vest, så vælg et andet tidspunkt! De vil derved måske opnå et fornuftigt

svar og samtidig spare Dem selv for mange blå mærker og ømme tæer.

Bring ikke emner på bane, De ikke er i stand til at udtale Dem om. Det er så nemt at udslynge, at man har hørt det og det. Men når man så bliver nærmere udspurgt, aner man intet om sagen og må beskæmme sig ud af det hele med et „ja, det må De ikke spørge mig om“ (hvem skal man da spørge? og hvis De ikke vil diskutere emnet, hvorfor så bringe det på bane?)

Bliv ikke panikslagen, fordi der opstår en pause i samtalen. Der er ingen grund til at komme med ligegyldige bemærkninger bare for at sige noget. Kan De ikke selv finde på noget fornuftigt, er der nok andre, der kan, navnlig hvis de får et øjeblik pusterum til at tænke sig om.

Tænk før De taler er en god gammel regel, som desværre sjældent respekteres. En god diskussion bygges op omkring ideer og betragtninger, der sætter tanker igang hos deltagerne og fører til nye ideer og betragtninger. Hvis De opkaster en bemærkning om, at De for første gang i Deres liv har været i stand til at forstå et abstrakt maleri, kan det føre til en spændende diskussion, men hvad kan der komme ud af en oplysning om, at De hele morgenen ventede blikkenslageren, som De ikke troede kom, og som alligevel

Et lydhørt publikum er naturligvis inspirerende, men man kan også komme for godt i gang.

kom! Denne form for snak er veltalenhedsukrudt, der vokser og vokser, inspireret ved at høre sin egen stemme. Udryd ukrudtet i Deres selskabelige konversation og prøv også at luge lidt i den hjemlige. For hvad mening er der i at traktere Deres fordums sheik og bedre halvdel med opkog af, hvad der dagen igennem har passeret Deres hjerne, om hvad damen i mejeriet sagde om fru Petersen ved siden af, om Gerda, De mødte og som så rædsom ud, om trængslen i butikkerne og sporgvognen, der kørte for næsen af Dem, og hvordan De var mere død end levende, da De endelig kom hjem. Alt dette nonsens til en tilhører, De engang anvendte al Deres charme for at besnære!

For det maskuline velvære!

Den elegante Stafet skjorte får De foruden i hvid i 3 smukke modifarver: grå, blå eller beige, og i alle størrelser fra 36-45.

Stafet

— manchetskjorten i luksusklasse —
en glat, sanforiseret poplinvarer i
gennemført forarbejdning med
smukke manchetter og moderne flip,
der altid sidder elegant og bekvemt.

Forlang dessin 2402 til 28,50

— og så får De endda dividende i BRUGSEN

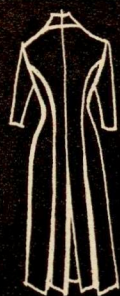
forbruger-

REDIGERET AF BODIL M. BEGTRUP

De indefrosne middagsretter

den slanke linie

VAR det ikke en idé – spørger hr. Jensen i et læserbrev – nu da HB i København har fået så mange butikker med køle- og fryse-diske, at der gøres lidt mere for at etablere et salg af færdiglavede, små middagsretter i dybfrosen eller nedkølet stand, sådan som man kan få dem på den anden side af sundet?

Jo, det var en udmærket idé, men et er at få den, et andet er at få den realiseret. Vi har herhjemme – naturligvis – kødkontrol-regulativer med bestemmelser for tilvirkning og forhandling af kødvarer, der tager sigte på de sundhedsmæssige og hygiejniske foranstaltninger ved salg af det rå og uemballerede kød, men ikke på dybfrosne varer, som ikke var fremme, da disse regulativer blev udarbejdet. Alligevel stiller de sig i vejen for, at brugsforeningerne eller andre detailhandlere, der handler med levnedsmidler, kan sælge emballerede, dybfrosne varer, der indeholder kød.

For halvandet år siden nedsatte daværende handelsminister Lis Groes et udvalg med stads-læge Esther Amundsen som formand. Udvalgets opgave var at undersøge mulighederne for salg af dybfrosne middagsretter fra brugsforeninger og købmænd, naturligvis under for-nøden iagttagelse af sundhedsmæssige hensyn.

I maj i år afsluttede udvalget sit arbejde med et forslag til bekendtgørelse om forhand-ling og transport af dybfrosne middagsretter. Udvalget gik ind for, at de burde kunne sælges fra egnede levnedsmiddelforretninger, altså brugsforeninger, købmænd, grønthandlere og fiskehandlere.

Forslaget cirkulerer nu mellem de bestem-mende myndigheder, men som bekendt tager det sin tid, selvom alle problemer er drøftet og diskuteret på masser af møder mellem myn-dighedernes, handlens og forbrugernes repræ-sentanter i udvalget. Man må håbe, at mid-dagsretterne ikke fryser helt inde på vejen, for flere og flere brugsforeninger og købmænd får frostkonservatorer, og flere og flere for-brugere er interesserede i også at kunne købe dybfrosne middagsretter.

I en frostkonservator skal temperaturen holdes nede på -18° , og varerne skal pakkes i en emballage, der er uigennem-trængelig for mikroorganismer, vanddamp og lugt, samt være fedt- og vandbestandig. Der skulle altså ikke være grund til f. eks. at for-lange fliser på vægge og gulv for at kunne sælge disse varer – som for almindelig sund fornuft må synes at være bedre beskyttede i frost-konservatoren end f. eks. viktualiehand-lernes færdige middagsretter, der nok er om-givet af fliser, men til gengæld udsat for sol, lys, varme og mennesker, der går og kommer.

ALt tøj passer til den unge og slanke. Men med tiden bliver man tit fyldigere, og det må man tage et vist hensyn til i valget af kjoler. – Kjolen her er fra brugsforeningernes modejournal „Vår Mønster-tidning“, og den har netop de ubrudte, lange linier, der får en fyldig skikkelse til at virke slank og velklædt.

Til alle journalens modeller er der ud-arbejdet de kendte mønstre, „Vi“ mønstre. De er svenske, og vi ved, at svenskerne har megen sans for, ud af hvad der er på mode,

netop at vælge de ting, man føler sig tilpas i, både når det drejer sig om arbejdstøjet, hverdagskjolen og det pæne tøj til ude og hjemme. I journalen er der også tøj til „Den unge frøken og til den lille frøken“, til lille-bror og lillesøster og til baby. Mønstrene er forsynet med dansk tekst.

Mønstrene og journalen kan købes eller bestilles i brugsforeningerne eller bestilles direkte fra FDB's mønsterafdeling, Njals-gade 3. Mønstrene koster 2,50 + porto 20 øre „Vår Mønster-tidning“ koster 2,75 + 20 øre i porto.

„Lommen“ fyldes med æbler og svesker og lukkes med tilspidsede tændstikker eller lignende.

KAREN KOKS MAD

Mortenssteg

ca. 1 kg Svinehalskam
ca. 150 g svesker
ca. 250 g æbler
1 tsk. ingefær

25 g margarine
ca. 1/2 l vand (fra sveskerne)
kulør, salt, peber
meljævning

Skær en „lomme“ i kødet. (En skarp, spids kniv bores ind i kødet. Når kniven er omtrent i bund, skæres en 5-6 cm bred ridse vandret i stegen, og man får lommen). – De udblødte svesker og snittede æbler blandes med ingefær og fyldes i. – Kødet brunes i gryde eller ovn. – Vand og krydderier tilsættes. – Kødet steges mørt på ca. 1 time. – Skyen jævnes og serveres sammen med f.eks. brunede kartofler og en god råkostsalat.

Morgenfruesalat: Meget finsnittet hvidkål eller julesalat og gulerødder, revne på det grove råkostjern, og appelsinskiver i småstykker blandes i en fløde-citron-marinade sødet ganske let.

AKTUELT

Skal tuden være kort eller lang - ?

Når man skal købe en ny fløjtekedel, ser man så efter, om håndtaget har fingerstop for enderne – eller ved man, hvordan tuden skal se ud, så den er let at hælde af? Nej, man gør ikke. Man kan i alle tilfælde ikke forvente, at hverken køber eller sælger altid skal have en all round viden om diverse køkkenredskabers mest hensigtsmæssige form og materialer. Det må derfor hilses med glæde af både forhandlere og forbrugere (og fabrikanter iøvrigt også), at der for nylig til brugsforeningerne, til isenkrammerne og andre forhandlere af køkkenudstyr er sendt en række

Indkøbsvejledninger

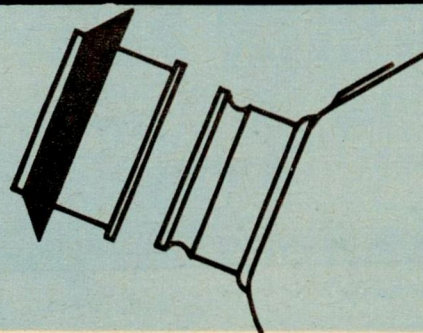
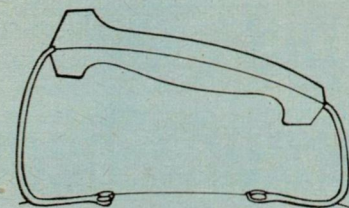
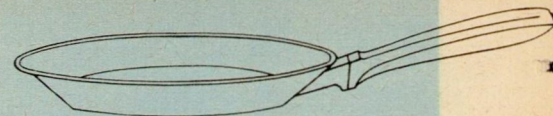
om køkkenudstyr, som foreløbig omfatter følgende ting:

Fløjtekedler	Råkostapparater
Mål og måleskeer	Kødbakkemaskiner
Persillebakkere	Gryder, kasseroller
Hakkeknive	Stegepander

Vejledningerne er samlet i en smuk grøn mappe, som forhåbentligvis læses grundigt af alle dem, der sælger køkkenredskaber, og dernæst lægges frem på disken, så kunderne kan se den og benytte sig af den.

Disse vejledninger er resultatet af et samarbejde mellem Husholdningsrådet, Forbrugerrådet, fabrikanter og handel. Forud for dem ligger et stort forsøgs- og undersøgelsesarbejde foretaget af Husholdningsrådet under dr. phil. Lorents Pedersens ledelse.

På utallige møder har man drøftet, hvordan grydernes hældkant, fløjtekedlernes tud og målebægrenes form skulle være, og hvilke materialer der var mest velegnede. Her kom husmødrenes repræsentanter med deres praktiske erfaringer, teknikkerne med deres viden

og fabrikanter og forhandlere fremsatte deres synspunkter om kundernes krav til priser og udseende.

I indkøbsvejledningerne fås oplysninger om, hvordan de nævnte redskaber bør være. Det tager kun få minutter at gennemlæse dem, og selv en usikker ægtemand vil ved deres hjælp kunne finde ud af at købe det helt rigtige stykke køkkentøj.

Det er hensigten, at flere køkkenredskaber skal under samme behandling, men det skal ikke være nogen hemmelighed, at man kun vil gå videre med arbejdet, hvis det viser sig, at der er interesse for vejledningerne, og at de vil blive benyttet både bagved og foran disken.

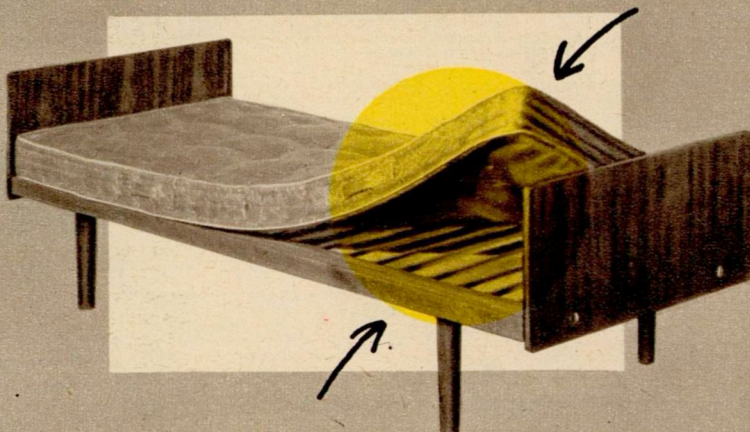
Sundhedsmadrassen -

ANBEFALET AF LÆGER

Der er efterhånden blandt lægerne enighed om, at man for at ligge godt i sin seng, hverken må ligge for hårdt eller for blødt. Madrassen skal nok give en fornemmelse af, at man ligger på et fast underlag, men den må på den anden side ikke være så hård, at skulder- og hofteparti tvinger rygsøjlen op, fordi madrassen ikke giver efter.

Ud fra disse principper har FDB under lægelig vejledning fremstillet en sundhedsmadrass, type S. Fjederne er ekstra hærdede, og der er den sædvanlige 25 års garanti på dem. Bolsteret er det nye meget stærke Colvadurbolster, og iøvrigt er hele madrassen kvalitetsmærket af Forbrugerrådet. Den kan købes til den meget rimelige pris af 216 kr.

Men det nytter ikke meget, at madrassen er som den skal være, hvis sengebunden er for blød eller i hængekestil, for madrassen følger jo bunden. Sengebriksen her på billedet (nr. G 18 i FDB's møbelkatalog. Pris 200 kr.) har en bund af asketræslister. De er ganske let elastiske, meget

nemme at holde rene og slider hverken på madras eller lagner. En sådan bund kan man iøvrigt let få i enhver seng, der på den indvendige side har en støtteramme til madrassen. Sengebriksen er meget anvendelig. Den er en nydelig seng i et soveværelse og en smuk sofa i opholdsstuen. Den kan bruges med eller uden ryghinde, alt efter hvor den placeres i stuen. Ryghynderne kan tilmed fås med og uden magasin til sengetøj.

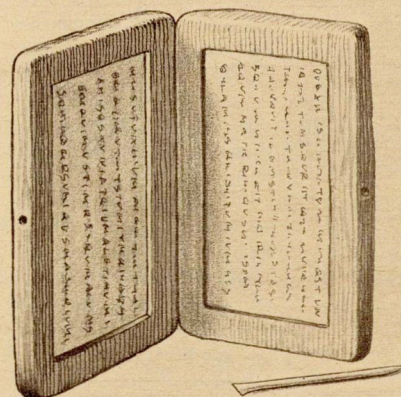
Kopi af græsk vasebillede, forestillende en mand, der studerer en papyrusrulle.

MENNESKET har kunnet tegne, længe før det kunne skrive, og på kinesisk og ægyptisk skrift kan man ligefrem se, hvorledes skriften har udviklet sig af tegninger af de forskellige genstande.

Da de gamle babyloniere havde lært sig at skrive, udnyttede de en ældgammel dekorationsteknik, som bestod i at prikke med en pind i vådt ler. Babylonierne forandrede blot pindens form, så den fik udseende som en smal lineal. Når dette redskab blev holdt på skrå – på samme måde som vi holder på en pen – blev dens forreste del trykket dybest ned i leret og efterlod en kileformet fordybning, der har givet skriften navn: *kileskrift*.

De babyloniske biblioteker kom derfor til at bestå af en samling brændte eller soltørrede lertavler. Det var så solidt materiale, at mange af dem er blevet bevaret lige til i dag, og fra dem stammer vor viden om disse fjerne tider.

Romerne skrev ikke i ler, men i voks, som kunne holde sig smidigt i lang tid. De benyttede heller ikke træ til at skrive med, men en metalgriffel: *stylos*. Voks-

Herover en dobbelt vokstavle og en stylos eller metalgriffel, som var romernes skrivemateriale.

Spis
verdens bedste
CORN FLAKES
til verdens
bedste
mælk !

De originale **Kellogg's**

- verdens mest solgte!

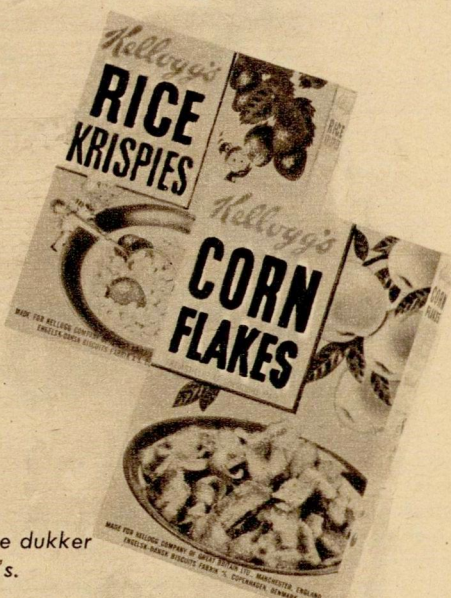
Kellogg's fås kun i de originale kartoner, der pynter på morgenbordet og bevarer de store, gyldne majsflager hele og sprøde.

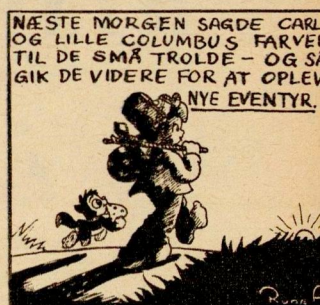
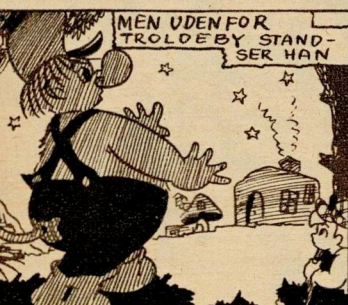
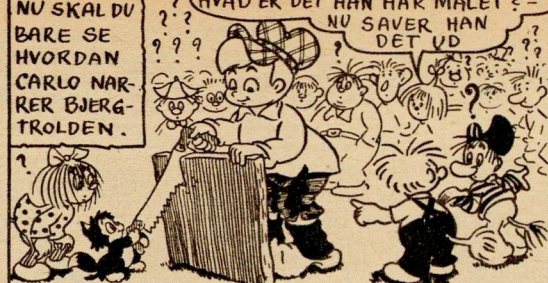
De originale Kellogg's Corn Flakes er fremstillet af solmodne majs. Kellogg's Rice Krispies er lette, ovnristede ris, lækkert smagt til med sukker, salt og malt.

Made for
KELLOGG COMPANY OF GREAT BRITAIN, LTD. by

ENGELSK-DANSK BISCUITS FABRIK
Leverandør til det kgl. danske hof

Til børnene er der rigtige masker eller dejlige dukker fra hele verden bag på hver pakke Kellogg's.

Kileskriften herover anvendtes af oldtidens babyloniere. Til venstre gamle kinesiske skrifttegn for ordene: bjerg, måne og menneske.

tavlerne var som regel indfattet i dobbelte trærammer, sådan at de kunne ombindes med en snor og forsegles.

Da egentlige bøger kom frem, blev de udgivet på forlag. Her sad ofte flere hun-

Nogle af de skønneste bøger, der overhovedet er fremstillet, stammer fra denne tid. Begyndelsesbogstaverne, initialerne, som de hedder, blev tegnet på særlig kunsthåndværk, og blev derved begyndelsen til senere tiders brug af store bogstaver. Desuden blev bøgerne forsynet med håndmalede friser og billeder, miniaturer. Det var naturligvis kun velhavende folk, der kunne anskaffe den slags bøger, men det spillede heller ikke nogen større rolle, da de fleste mennesker allige-

den. Pengesedlerne var mærkelige alene ved deres format. De måtte nemlig ikke mindre end 20×30 cm.

Behovet for bøger var stadig stigende. Man forsøgte derfor naturligt nok at udnytte træsnittets teknik til en mere billig og praktisk bogfremstilling. Man forsøgte at udskære de enkelte bogstaver i træ, således at de kunne sammenstilles på forskellig måde og danne forskellige ord. Forsøget måtte dog snart opgives, det var en alt for uoverkommelig opgave at udskære så mange bogstaver i træ.

Det blev tyskeren Gutenberg – eller Genssfleisch, som han egentlig hed – der kom til at gøre den opfindelse, som førte til bogens mekaniske

fremstilling. Han opfandt et instrument, der gjorde det muligt at støbe de enkelte bogstaver i metal.

Gutenberg, der var født i Mainz omkring år 1400, ofrede hele sit liv for sin opfindelse. Han måtte til stadighed kæmpe med økonomiske vanskeligheder og døde som en fattig mand ca. år 1467. Den bog, der var mest efterspurgt, var biblen, og den blev derfor en af de første opgaver, som Gutenberg gav sig i lag med. At trykke en bog med dette omfang og på datidens dårlige maskiner, var en bebrudt. Så meget mere beundringsværdigt er det, at Gutenbergs bibel stadig står som et fornemt eksempel på godt boghåndværk.

bogtrykkerkunsten

drede slaver og skrev bøgerne ned med hånden efter diktat. Som skrivemateriale anvendte man papyrus og rørpenne. Når de enkelte ark var skrevne, blev de klæbet sammen side ved side, således at den færdige bog fik en stærk lighed med en af vore dages tapet-ruller. Denne bogform var ikke videre praktisk. Man måtte f. eks. holde den med begge hænder, mens man læste. Desuden var en sådan bog vanskelig at slå op i. Ikke desto mindre er alle den klassiske oldtids værker udkommet på denne måde. Som regel blev en sådan bogrulle opbevaret i et hylster af pergament, liggende på hylder eller stående i en særlig, rund beholder: scrinium.

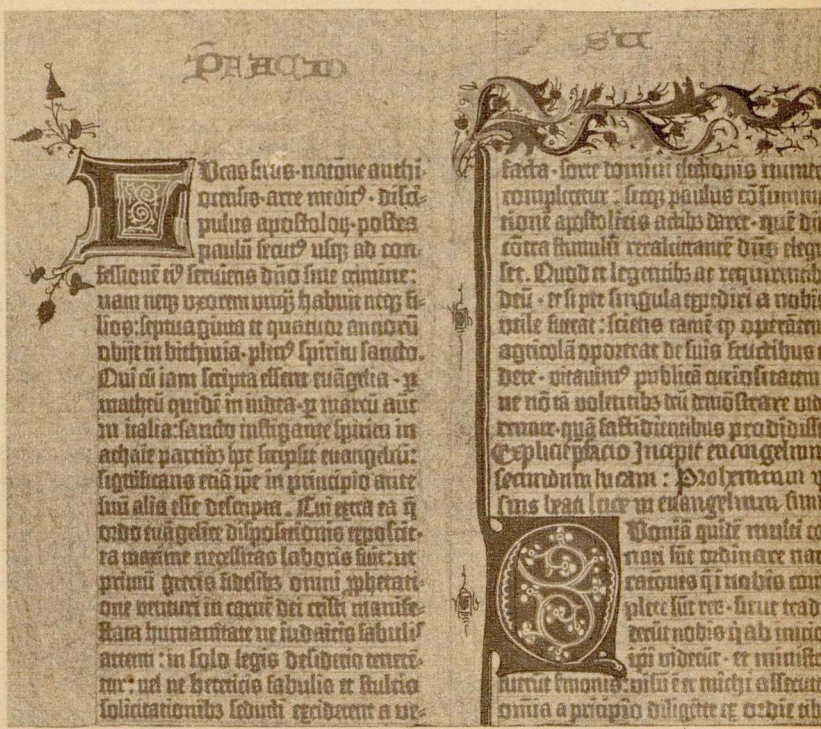
Efter romerrigets fald blev arbejdskraften og dermed bøgerne dyrere. Det var nu væsentligst munkene, der i klostrene foretog afskrivning af bøger. Munkene brugte ikke rørpenne, men gåsepenne, som de skar af gåsens svingfjer.

vel hverken kunne læse eller skrive.

I Kina havde man kendt papiret i flere hundrede år, før det dukkede op her i Europa. Kineserne skrev og tegnede på papiret med en spids pensel, som de dyppede i tusch. Når de skrev, holdt de penslen lodret over papiret og bevægede den ved hjælp af hele armen uden at støtte hånden imod underlaget, som vi gør det.

Det var ligeledes kineserne, der først af alle fandt frem til træsnittets teknik. Ved et træsnit skæres billeder og tekst ud i en træplade, således at de kommer til at danne de højeste steder på pladen. Når en sådan træplade indsmøres med en farve, vil dens højeste partier, altså kun de udskårne billeder og teksten, smitte af på papiret.

Kineserne var ikke længe om at udnytte den ny trykmetode, blandt andet til trykning af pengesedler. De blev trykt på papir, som den gang ikke kendtes andre steder i ver-

En del af en side fra Gutenbergs smukke, latinske bibel, som tryktes i 1455.

RINGE i VANDET

*En fortælling om tilfældighedernes
spil af Hans Kirk*

HAVREGRØDEN var sveden. Direktør Hartvig mærkede det, så snart han satte sig ved morgenbordet. Han sagde ikke noget om den svedne grød, men skød blot tallerkenen til side med forurettet mine. Mere var der ikke sket, hvis ægget ikke havde været hårdkogt. Det var hårdt som en sten, og Hartvig følte sig i sin gode ret til at affyre en sarkastisk bemærkning.

– Det er uhyre praktisk med de mange kaffearer, der er dukket op, sagde han.

– Hvad mener du? spurgte hans kone.

– Jeg har undret mig over, hvor de fik deres søgning, sagde Hartvig fromt. – Men jeg begynder at forstå det. Det er praktisk, at man for en rimelig penge kan få en skude havregrød og et blødkogt æg, når de levnedsmidler, der bydes en hjemme, er uspiselige.

Virkningen af denne bemærkning var katastrofal. Til daglig var fru Hartvig en godmodig kone, men ved visse lejligheder kunne hun få et udtryk i ansigtet som en arrig kat. Det havde hun i øjeblikket.

– Det vil sikkert ikke skade, om du indtog dine forretningsfrokoster på en kaffeebar, sagde hun.

– Hvad mener du?

– Det er vist ikke havregrød og blødkogte æg, I spiser, sagde fru Hartvig tørt.

Man skal ikke tirre tyre eller morgen-gnavne mænd. Hartvig fik prompte sit raserianfald. Han greb det hårdkogte æg og slyngede det mod væggen. Fru Hartvig så med næsten moderlig medlidenhed på ham og rystede på hovedet.

– Det er en skandale, hvad man skal lade sig byde i sit eget hus, rasede han.

– Her slider man fra morgen til aften som en hest for at give dig og børnene en luksustilværelse. Hvad er takken, man får? De sorteste ondskaftsfuldheder og nederdrægtigheder. Du antyder, at jeg spiser dyre og overdådige forretningsfrokoster. Men du skal have tak... nu går jeg hen og indtager min morgenmad på en kaffeebar!

Hartvig styrtede ud i entreen, greb frakke og hat og smækkede entredøren i efter sig med et brag. Han var stadig meget vred, da han startede sin vogn. Han standsede ikke ved en kaffeebar, men susede lige til sit kontor. Han var klar over, at han havde mistet appetitten og hverken havde lyst til havregrød, kaffe eller blødkogte æg. I en fodgængerovergang var han lige ved at køre en dame ned, fordi han havde travlt med at udpønske giftige bemærkninger, som han burde have serveret sin kone.

– Kvinder er tåber, mumlede han. – Det burde forbydes dem at vise sig i trafikken. De kan ikke lave havregrød, ikke koge et æg rigtigt og ikke engang gå over gaden på forsvarlig vis...

EN portion sveden havregrød og et hårdkogt æg er tilsyneladende meget uskadelige og fredelige ting. Men selv de uskyldigste ting kan sætte en årsagsrække i gang, ligesom en sten danner ringe, når den plumpes i vandet. I de første par timer skete der ikke noget. Hartvig sad ved sit skrivebord med sit dårlige humør og bildte sig selv ind, at han arbejdede. I virkeligheden sad han stadig og grublede over, hvad han burde have sagt til sin kone.

Det bankede på døren, det var prokuristen, som kom ind for at meddele, at der var sket en fejlregning i en afsendt faktura. Hartvig rev papiret ud af hånden på ham med en dulgt følelse af fryd. Nu havde han en grund til at rase, så han kunne få afløb for de eksplosive kræfter, der havde samlet sig i hans sind.

– En fejl i en faktura! fo'r han op. – Er I da idioter her på kontoret? Hvordan kan man lave fejl i en faktura?

– Jeg kan ikke sige, hvordan det er gået til, sagde prokuristen. – Men det kan jo nemt rettes med en telefonopringning.

– Ja, det er det sædvanlige. Lav bare fejl, vi kan altid rette dem telefonisk. Det er noget rigtig svineri! Og det er ikke ret længe siden, der skete en lignende fejl.

– Det er otte måneder siden, rettede prokuristen.

– Der kan De selv se, det er kun otte måneder siden, sagde Hartvig. – Hvis sådan noget sker en gang i et menneskes liv er det tilgiveligt, for vi kan alle gøre fejl. Men hver ottende måned, det er en skandale! Men personalet her har hårdkogte æg mellem skuldrene i stedet for hoveder.

– Hvad for noget? spurgte prokuristen krænket.

– Jeg er en mand, som siger min me-

ning lige ud af posen, Petersen, sagde Hartvig grumt. – De kan tage det, som De vil! Deres hjerne minder mest om et hårdkogt æg, at De ved det.

Prokuristen forsvandt fornærmet ud ad døren, og Hartvig følte sig mærkelig lettet. Han var sluppet af med sin forfærdelige vrede. Lynet var slået ned, og han var ikke længere en tordensky ladet med elektricitet. Han tog forfrisket fat på sit arbejde.

PROKURIST Petersen satte sig på sin plads lige overfor bogholder Olsen. I almindelighed herskede der meget fredelige tilstande på kontoret, og Petersen var ikke vant til at blive skældt ud for et hårdkogt æg. Han var vred og bitter, og mens han sad og tænkte på, hvad han kunne have svaret Hartvig, stirrede han på Olsens isse. Bogholderen var i begyndelsen af trediveerne, men pilskallet, og en solstribefaldt fra vinduet over hans blanke kuppel. Prokuristen følte pludselig lyst til at gribe sin fyldepen og spidde den i Olsens uskyldige skaldepande.

– Hør engang, Olsen, De er jo forlovet? sagde han.

– Ja, hvorfor det? spurgte bogholderen og så op.

Günther

– Det er i grunden mærkeligt, at De er blevet det. Med den skaldepande, De har! Men De går måske med paryk udenfor kontortiden. Ved De hvad: De ligner et hårdkogt æg oven i kuplen.

– Må jeg be' mig fri for Deres uforkammetheder, sagde bogholderen.

– Det er ikke en uforkammethed, det er et faktum, sagde prokuristen. – De ligner min sandten et hårdkogt æg. Og De har ikke lagt mærke til, at der var en fejl i den faktura. Det tyder faktisk på, at Deres hoved også består af hårdkogt æg indvendig.

– Hør nu, Petersen! sagde bogholderen rasende.

– Et hårdkogt æg er udmærket til sit brug, sagde prokuristen, som begyndte at føle sig i godt humør. – For eksempel holder jeg meget af hårdkogte æg i kørvessuppe. Min kone vil have dem pocherede, men jeg foretrækker hårdkogte. I forloren skildpadde er de heller ikke ilde. Men som hjerneindhold er hårdkogt æg ikke det bedste.

– Jeg vil ikke finde mig i den tone, sagde bogholderen og glødede som en solnedgang.

– Hvad går der af Dem? spurgte Petersen og lo. – Skal det nu være en fornær-

melse at diskutere lidt kogebog? Jeg sidder jo netop og fremhæver det smukke ved hårdkogte æg. Men pas på en anden gang at være lidt mindre hårdkogt i hovedet, Olsen.

BOGHOLDEREN bøjede sit vredt blussende ansigt over arbejdet og gav afkald på at svare. Han var en langsom og solid natur og dueede ikke til at skændes. Men vreden arbejdede i ham, den fyldte ham fra time til time. Der var vel grænser for, hvad man skulle lade sig byde. Og når han en gang imellem skottede til prokuristen, blussede hans vrede voldsomt op. For fyren sad der og så så forbistret og uforkammet veltilfreds ud.

Lige før kontoret lukkede, skulle Olsen gennemgå posten med budet Frederiksen, før den blev afsendt, og på det tidspunkt var han så pumpet med vrede som en ballon med gas. Så opdagede han, at et brev var lagt i en forkert konvolut.

– Hvordan er det, De står og fumler, Frederiksen, sagde han. – Det er noget forbistret kludder. De må jo have orm i bergamotten, når De kan begå sådan en fejl. De har jo hårdkogt æg i skallen i stedet for hjerne.

– Hva' for no'et, sagde Frederiksen op-hidset. – Kalder De mig et hårdkogt æg?

– Vel er De et hårdkogt æg, Frederiksen, sagde Olsen og følte en mærkelig lettelse ved at sige det. – Når man begår så grov en fejl, er det simpelthen, fordi man er hårdkogt inde i osteklokken. Nu ved De det!

NU var bogholderen i ypperligt humør, den krænkelse, der var tilføjet ham, var glemt. Frederiksen derimod sagde ikke ret meget, da han kom hjem for at spise til aften. Han var vicevært i ejendommen, hvor han boede, og hans kone vaskede hovedtrappen.

– Valdemar væltede gulvspanden i for-

middags, sagde hun. – Og vandet flød ned ad trappen helt til anden sal. Jeg ved ikke, hvorfor sådan en dreng skal kure ned ad gelænderet.

Valdemar, en lille lyshåret, fregnet knægt, så skyldbetyngt ud. Faderen kaldte ham hen til sig og stak ham en lussing.

– Kan du så lade være med de kunster en anden gang, sagde han. – Jeg ved ikke, hvad der skal blive af dig, din lille lømmel. Der er altid ballade med dig, du er jo ikke andet end hårdkogt æg inde i hovedet, din lille drønnert.

Den lille purk tog sin lussing som en mand og var akkurat ligeglad med, om han havde hårdkogt æg i hovedet. Men Frederiksen følte sig i bedre humør, det var ikke noget at ærgre sig over de småtterier på kontoret, og når han var færdig med at spise, havde han en god cigar i lommen. Den havde direktøren stukket ham af en eller anden grund.

Hartvig fandt det klogt at optræde roligt og afventende, da han kom hjem fra kontoret. Han skottede til sin kone, da hun kom ind i hans stue for at sige, at maden var parat, og han så på hendes ansigt, at freden og den gode forståelse var genoprettet. Han nikkede venligt om end en smule resigneret, som om han var forberedt på igen at blive stillet overfor sveden havregrød og hårdkogt æg. Men så snart han kom ind i spisestuen, lavede han op. Der stod en lifligt duftende haresteg på bordet, og der var rødvinsglas ved kuverterne. Og hare var hans livret.

– Skål! sagde han mildt og hævdede sit glas. – Haren er ypperlig stegt, akkurat som en hare skal være. Og vi kan jo alle sammen begå fejl. Jeg er en smule morgengnaven, det ved jeg godt, og jeg kan ikke fordrage sveden havregrød og hårdkogt æg. Men vi må bære over med hinandens små svagheder, det er en almindelig menneskelig pligt. Skål, lille Emma, det er en aldeles udmærket hare ...

DEN DANSKE

Helpresset i eet stykke af hård aluminium

VERDENS BEDSTE MÆLKESPAND

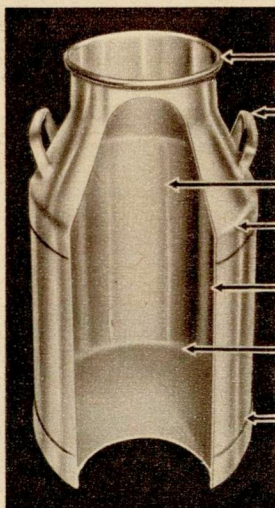
Elegant strømliniet form • Umådelig stærk • Vejer mindre end nogen anden aluminiumspand • Let at holde ren • Hele spandens indre kan overses • Dobbelt hård aluminiumlegering.

For 5 kroners merpris får De 5 års ekstra levetid og en spand, De kan være stolt af.

A/S FREDERIKSBERG
METALVAREFABRIK

Nitivej 10 . København F . Tel. C. 2326

Alminette Transportspand

solid rand af stor styrke.

hærdede hanke, der ikke rager frem.

blank og glat overflade.

forstærket skulder.

solid vægtykkelse.

buet overgang til bunden.

bundring af hård aluminium eller galvaniseret stål.

Føres af FDB

Frisk til arbejdet i Slidmand battle-dress

Det ideelle, krympefri arbejdstøj i Slidmand-kvalitet har slidstyrke for meget mere end prisen.

Velsiddende battle-bluse, petrolfarvet, med 2 rummelige brystlommer og elastik i siderne.

Tilsvarende benklæder samme pris.

29,85

ET KVALITETSPRODUKT FRA

• HJEMMETS TEKNIK •

SÅDAN SAMLER

Herunder vil De finde eksempler på nogle af de mest almindelige former for samling af trækonstruktioner. De lader sig alle udføre af den hobbymand, der disponerer over en snedkersav, et stemmejern og et bor – men for dem alle gælder, at de skal udføres meget nøjagtigt for at kunne holde.

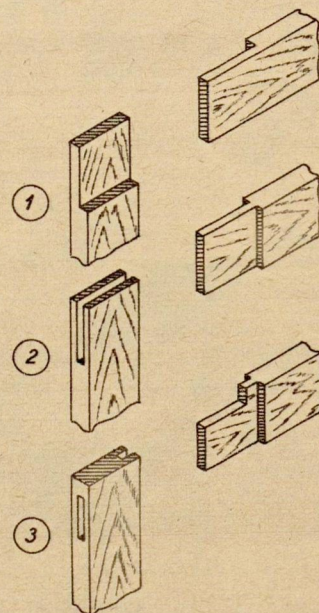

Fig. 1 viser den såkaldte *bladning*, der er en af de simpleste hjørnesamlinger. Samles med lim og sættes i spænd ved hjælp af skruevinger, til limningen er tør.

Fig. 2 forestiller en *slidsning*. Stykkerne samles med lim og sættes i spænd.

Er man særlig dygtig, kan man udføre en slidsning med *indstemt slidstap* (fig. 3).

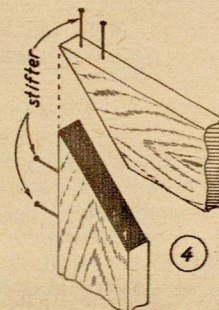
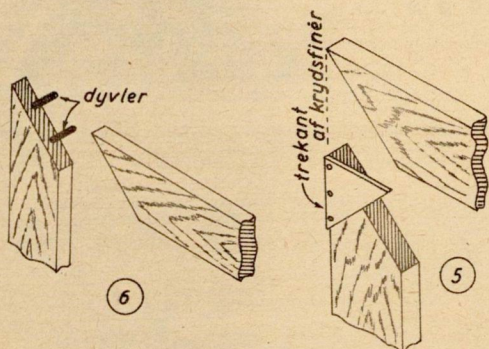

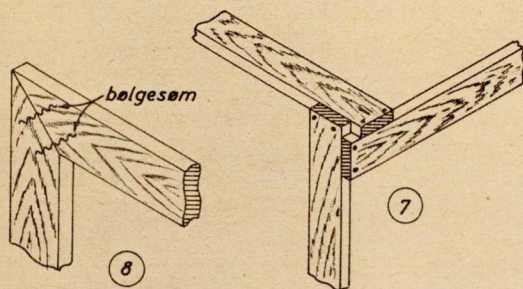
Fig. 4 er en hjørnesamling, hvor arbejdsstykkerne stødes sammen på „gering“, d.v.s. under en vinkel på 45°. Her til bruges en såkaldt skærekasse. Det færdige stød kan stiftes sammen som vist på tegningen. Man bør lime hjørnet, for-

MAN TRÆET

inden det stiftes. Samlingsmåden er ikke særlig solid.

Et geringsstød kan forbedres på forskellig måde. Fig. 5 viser, hvordan man kan stifte en trekant af krydsfinér på bagsiden af hjørnet, medens fig. 6 forestiller et geringsstød forstærket med indborede dyvler, hvilken metode giver en udmærket samling.

Også bølgesøm kan anvendes til geringsstød som vist i fig. 8. En dobbelt hjørnesamling er vist i fig. 7. Ved denne metode, der kan anvendes ved samling af svære pakkasser o. l., undgår man at sømme i endetræ. Metoden er god og giver en solid og stiv samling, der dog ikke er særlig pyntelig.

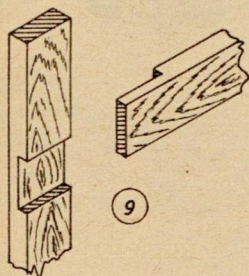
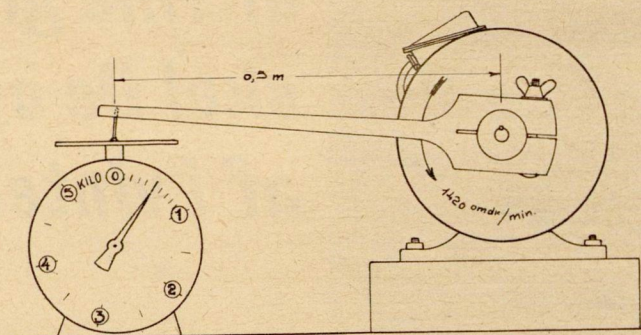

Fig. 9 viser igen en bladning og er i princippet identisk med samlingen i fig. 1, dog med den forskel, at samlingen sker midt på det lodrette arbejdsstykke. Limes og sættes i spænd.

HASLEV HØJSKOLE Sommerskole for unge piger maj-september. Almindelige højskolefag samt engelsk, vævning, kjolesyning og tilskæring. Korte kursus i barne- og sygepleje. Delingsføreruddannelse. Henrik Christiansen.

HVOR
STÆRK ER
MOTOREN?

DET ER ikke særlig vanskeligt at få fastslået effekten af en vilkårlig lysnetsmotor, som ikke har angivet, hvor mange HK den afgiver.

Man måler bremsehestekræfterne ved hjælp af en 600 mm lang liste (se tegn.) som udformes således, at den danner ligesom en bremsebakke rundt om motorens remskive eller aksel, en brædebolt og en vingemøtrik tjener til at stramme bakken omkring akslen til den ønskede friktion. En halv meter fra centrum anbringes en tap, f. eks. et søm, der under prøveførslen presser nedad mod en almindelig husholdningsvægt.

Man starter med at løsne møtrikken, så akslen løber frit, og så sætter man strøm til motoren. Nu prøver man forsigtigt at stramme bakkerne omkring akslen ved at dreje vingeskruen indefter – men man må under ingen omstændigheder stramme så hårdt, at motoren standser – eller bare taber omdrejninger. Så snart farten falder, løsner man skruen, og ydelsen aflæses man nu i kg på vægtskalaen.

Vi kender på forhånd motorens omløbshastighed – i dette tilfælde 1420 omdrejninger i minuttet – og regnestykket ser således ud: En hestekraft er lig den energi, der kræves for at løfte 75 kg 1 meter i et sekund. Bremsearmen er i dette

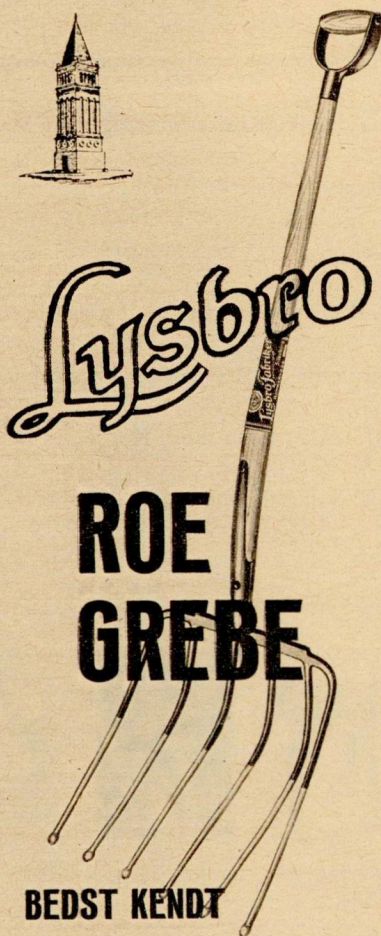
tilfælde radius 0,5 meter, diameteren er 1 meter, omkredsen 3,14 meter. Omdrejningstallet pr. sekund er ca. 24 – og derigennem kommer vi til $3,14 \text{ meter} \times 24 = 75 \text{ meter pr. sekund}$, hvilket igen vil sige, at for hvert kilos tryk bremsearmen udøver, yder motoren 1 bremsehestekraft.

SMÅ FIDUSER

NAR MAN BORER i metaller, skal boret smøres. Man kan bruge boreolie, men hvis man borer meget, kan det betale sig at fremstille sine egne specialmidler. Ved boring i hårdt stål smører man med sæbevand eller petroleum, smedjern smøres med sæbevand, støbejern kræver boreolie, aluminium og letmetal sprit, petroleum eller terpentin.

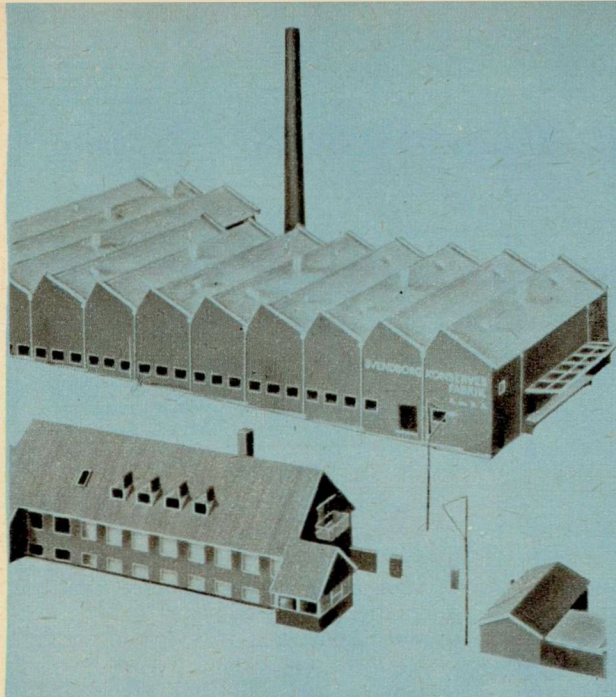
★

SKAL MAN RENSE hvide dæksider findes der utallige husråd, lige fra sprit til sandblandet sæbe. Det eneste, der virkelig dur, er de små stålulds-sæbesvampe, som husmødrene bruger til rengøring af aluminiumsgryder. Disse svampe får bugt med selv det mest halsstarrige snavs på dækket.

KENDT SOM DE BEDSTE

LYSBRO FABRIKER · SILKEBORG

Årets høst af fine grønsager skal De også nyde godt af i vinter...

Til vinterens festlige sammenkomster og i den daglige kost hører grønsager fra Svendborg Konservesfabrik naturligt hjemme som det lækre, farverige indslag.

Vil De være sikker på absolut succes, når De serverer grønsager, må De sørge for altid at have et lager af lækker Svendborg Konserves stående – ja, og tænk så på al den tid De sparer ved tilberedningen.

**og så får De endda
dividende i Brugsen**

STATSBIBLIOTEKET
ÅRHUS